Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ◆ № 72 (7462). 11 апрель, 1981 йил ◆ ШАНБА Баҳоси 2 тийин

ТИНЧЛИК ВА ТАРАҚҚИЁТ ОРБИТАЛАРИ

КОСМОНАВТИКА КУНИ ВА ОДАМ КОСМОСГА БИРИНЧИ МАРТА УЧГАН КУННИНГ 20 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ МАЖЛИС

Совет халқи, бутун тараққийпарвар инсоният шонли санани — СССР граждани Юрий Алексеевич Гагарин дунёда биринчи марта Космосга парвоз қилган куннинг йигирма йиллигини нишонламоқда. Инсоният тарихидаги космик давр ана шу унутилмас воқеадан бошланди. Гагариннинг тилларда достон бўлган «Восток» кемаси коинотни билишда янги уфқлар очиб, космик фазони планли равишда тадқиқ этиш ва ўзлаштиришни бошлаб берди.

Фазогирларнинг ҳозирги байрами шу ёрқин воқеани чароғон этди. 10 апрель куни Союзлар Уйининг колонна залида пойтахт жамоатчилигининг Космонавтика кунига ҳамда СССРнинг космонавт-учувчиси Ю. А. Гагарин тушган киши бошқарадиган биринчи космик кема «Восток» учирилган куннинг 20 йиллигига бағишланган тантанали мажлиси бўлиб ўтди.

КПСС Москва шаҳар комитетининг секретари **Л. А. Борисов** мажлисни очди.

Йиғилиш аҳли КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Л. И. Брежнев бошчилигидаги КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий Бюросини фахрий президиумга баланд руҳ билан сайлади.

СССР Фанлар академиясининг президенти академик **А. П. Александров** йиғилишда доклад қилди.

КПСС ДЕЛЕГАЦИЯСИ ЧКП РАҲБАРЛАРИ БИЛАН УЧРАШДИ

9 апрель куни Прага Градида КПСС Марказий Комитети Бош секретари Л. И. Брежнев бошчилигида ЧКП XVI съездида қатнашаётган КПСС делегациясининг Чехословакия Компартияси раҳбарлари билан учрашуви бўлиб ўтди.

Учрашувда ЧКП Марказий Комитетининг Бош секретари Густав Гусак, ЧКП Марказий Комитети Президиумининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлари, ЧКП Марказий Комитетининг секретарлари Л. Штроугал, В. Биляк, А. Индра, Й. Кемпний, Й. Ленарт, Й. Корчак, К. Гофман, В. Гула, П. Цолотка, А. Капек, М. Якеш, М. Грушкович, М. Бене, Й. Гавлин, Й. Гаман, Я. Фойтик, И. Поледник иштирок этдилар.

Учрашувда совет томонидан КПСС делегациясининг аъзолари — КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат Э. А. Шеварднадзе, КПСС Марказий Комитетининг секретари К. В. Русаков, КПСС Марказий Комитетининг аъзолари А. М. Александров, А. П. Ботвин, В. К. Гусев, И. З. Соколов, шунингдек КПСС Марказий Комитетининг бўлим мудири, Марказий Комитет аъзоси Л. М. Замятин қатнашдилар.

Ўртоқ Л. И. Брежнев ЧКП Марказий Комитетининг ҳозиргина бўлиб ўтган пленумида Марказий Комитет раҳбарлиги составига сайланган чехословакиялик ўртоқларни самимий табрикладн.

Ўрток Л. И. Брежнев бошчилигидаги КПСС делегациясининг ЧКП XVI съезди ишида қатнашганини ва Л. И. Брежнев съездда зўр принципиал аҳамиятга эга бўлган нутқ сўзлаганини ЧКП раҳбарлари ва барча чехословак коммунистлари юксак қадрлайдилар, деб таъкидлади ўртоқ Г. Гусак.

КПСС ва ЧКПнинг КПСС XXVI съезди ва ЧКП XVI съезди қарорларини амалга ошириш соҳасидаги энг муҳим иш йўналишлари тўғрисида ўзаро батафсил ахборот берилди.

Иккала партиянинг бўлиб ўтган съездлари КПСС билан ЧКПнинг фикрлари ва позициялари бир-бирига тўла равишда мувофиқ эканини, СССР билан ЧССР ўртасидаги совет ва чехословак халқлари ўртасидаги қардошларча иттифоқ мустаҳкамлигини яна бир карра кўрсатганини Л. И. Брежнев ва Г. Гусак мамнуният билан уқтириб ўтдилар.

Л. И. Брежнев Чехословакиянинг барча коммунистларига самимий салом топширди ҳамда янгидан-янги меҳнат муваффақиятлари тилади. Сизнинг съездингиз, деди Л. И. Брежнев, — ўз-ўзини танқид вазиятида ўтган марокли, ёркин, принципиал, ишчан съезд бўлди. Бу съезд партия билан халқ учун зўр сафарбар этувчилик аҳамиятга эга бўлиши шубҳасиз.

Социалистик мамлакатлар 80-йилларга ҳамма соҳаларда янада кучлироқ бўлиб қадам қўйдилар. Бу — шак-шубҳасиз фактдир. Аммо ҳозир олдимизда турган вазифалар ҳам аввалгидан кўра анча жиддийроқдир. Экономика соҳаси — ҳаммамизнинг бош жабҳамиздир. Мана шу соҳадаги ҳамма вазифалар ишлаб чиқариш самарадорлигини юксалтириш, бошқарув иши даражасини кўтариш, хўжаликни яхшироқ юритишни ўрганиб олиш зарурлигига бориб тақалади. Уни съездларимизнинг умумий хулосаси деса бўлади. Ҳозирги шароитда партияларимизнинг сиёсий, ғоявий-тарбиявий иши йўлга қўйилиши ҳам мана шу вазифаларнинг ҳал этилишига мувофиқ бўлиши керак.

Биз экономикани интенсивлаш проблемаларини ҳал этишга бир хил позицияда — ҳар бир қардош мамлакатнинг ўзи ишлаб чиқариш потенциалидан имкони борича тўлароқ фойдаланиши ҳамда шу билан бирга ишлаб чиқариш, фан-техника ва бошқа соҳалардаги куч-ғайратларни бирлаштириш позициясида туриб ёндашаётганлигимиз — жуда соз.

Суҳбат чоғида иккала партия ва давлат ўртасидаги ҳар томонлама алоқаларни янада мустахкамлашга алоҳида эътибор берилди. Бу муносабатлар мустаҳкам ва ўзгармас негизда ривожланиб бораётганлиги таъкидлаб ўтилди. Бу негиз — марксизм-ленинизм ва социалистик интернационализм принципларидир. Иккала томон КПСС билан ЧКП раҳбарлари ўртасида қарор топган қардошларча дўстлик ва ўзаро ишонч муносабатларини юксак қадрлайдилар.

Томонлар СССР билан ЧССР ўртасидаги иқтисодий ва илмий-техникавий ҳамкорлик, айниқса энергетика сингари муҳим соҳадаги мана шундай ҳамкорлик муваффақиятли ривожланиб бораётганини уқтириб ўтдилар.

Актуал халқаро проблемалар ҳусусида фикрлашиб олинди. Томонлар дунёда вужудга келаётган вазиятга бир хил баҳо бердилар ва социалистик ҳамдўстлик мамлакатларининг кескинликни юмшатишни мустаҳкамлаш, реакция ва империализм кучларининг кирдикорларига қаршилик кўрсатиш ишига қўшаётган актив ҳиссасининг алоҳида ролини таъкидладилар.

ЧССР Совет Иттифоқининг халқаро вазиятни соғломлаштириш, куролланиш пойгасини чеклаш ва тинчликни мустаҳкамлаш юзасидан ўртоқ Л. И. Брежневнинг КПСС XXVI съездида баён этиб берган таклифларини юксак қадрлайди ва тўла-тўкис қўллаб-қувватлайди, деди ўртоқ Г. Гусак.

Суҳбат қатнашчилари АҚШ ва НАТОдаги бошқа баъзи мамлакатлар қуролланиш пойгасининг сифат жиҳатдан янги босқичини авж олдириш, Европада ва дунёда вужудга келган стратегик мувозанатни бузиш ва ўз фойдаларига ўзгартириш режаларини тузаётганликларини кескин қораладилар. Американинг янги ракета-ядро қуроли жойлаштирилиши Европадаги вазиятни анча чигаллаштириши ва Европадаги барча халқларнинг хавфсизлигига катта таҳлика солиши мумкинлиги таъкидлаб ўтилди. Ҳолбуки бу халқлар бутунлай бошқа нарсани: мустаҳкам тинчлик, осойишта турмуш ва самарали ўзаро манфаатли ҳамкорлик бўлишини хоҳлайдилар.

Учрашув самимийлик ва қардошлик ҳамда муҳокама этилган барча масалалар юзасидан тўла ҳамжиҳатлик вазиятида ўтди.

(ТАСС).

ПРАГА, 10 апрель. (ТАСС). Чехословакия — Совет дўстлиги Иттифоқи (ЧСДИ) — ЧССРнинг жамоат ташкилоти ўз сафларида икки ярим миллион кишини бирлаштириб турибди.

ДЎСТЛИК ВА ҲАМКОРЛИК МАНФААТЛАРИНИ КЎЗЛАБ

Бугун ЧКП XVI съездида қатнашган КПСС делегациясининг бошлиғи КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежнев ЧСДИ Марказий Комитети Президиумининг аъзолари В. Давид, М. Завадил, Д. Ганес, В. Шалгович, Я. Немец, В. Ремек билан учрашди.

ЧСДИ Марказий Комитетининг Раиси, ЧССР федерал мажлиси раисининг ўринбосари В. Давид қуйидагиларни таъкидлади: иттифоқ ЧССР халқининг қардош совет халқи билан бузилмас дўстлиги ва ҳамкорлигини ривожлантириш ҳамда кучайтиришга, чехлар ва словакларнинг Советлар мамлакати ҳаёти тўғрисидаги билимларини чуқурлаштириш ва кенгайтиришга ёрдам беришни ўзининг бош вазифаси деб билади. У ЧСДИ ўз мамлакатида XXVI съезд қарорларини пропаганда қилиш соҳасида олиб бораётган катта иш тўғрисида, ЧССР билан СССР меҳнат коллективлари ўртасида социалистик мусобақани авж олдиришда иттифоқ ўйнаётган роль ҳақида сўзлаб берди.

Азиз Леонид Ильич, деди В. Давид, биз чехословак халқи мамлакатингиз тарихини ва совет кишиларининг ҳаётини янада чуқурроқ билиб олиши учун сизнинг «Кичик ер», «Тикланиш» ва «Қўриқ» китобларингиздан кенг фойдаланмоқдамиз.

Ўртоқ В. Давид шуни таъкидладки, Леонид Ильич Брежнев бошчилигидаги КПСС делегацияси ЧКПнинг XVI съезди ишида қатнашганлиги, унинг Иттифоқ раҳбарлари билан учрашуви ҳар томонлама чехословак-совет ҳамкорлигини янада ривожлантиришда шу оммавий ташкилот активлигини оширишнинг муҳим омили бўлади.

Ўртоқ Л. И. Брежнев қуйидагиларни айтди: сизларнинг иттифоқингиз катта ва муҳим ишни бажармоқда. Совет Иттифоқи билан Социалистик Чехословакиянинг алоқа кўламлари йилдан-йилга ўса борган сайин чехословак-совет дўстлигини мустаҳкамлаш ишида Чехословакия Коммунистик партиясининг содиқ ёрдамчиси бўлган жамоат ташкилотингизнинг роли ҳам муттасил ортиб бормоқда. Совет — Чехословакия дўстлик жамияти ҳам бизда кўп иш қилмоқда. Ана шу ҳар иккала ташкилот биргаликда куч-ғайрат сарфлаб, СССР билан ЧССР халқлари ўртасида дўстлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлашга, мамлакатларимизда ривожланган социализм қуришда актив ёрдам бермоқда.

Ўртоқ Л. И. Брежнев Чехословакия — Совет дўстлиги Иттифоқининг олижаноб ишида унга янги-янги муваффақиятлар тилади.

Дўстона вазиятда ўтган учрашувда КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг ёрдамчиси А. М. Александров, КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, СССРнинг ЧССРдаги элчиси А. П. Ботвин, КПСС Марказий Комитети ишлар мудирининг ўринбосари М. Е. Могилевец, КПСС Марказий Комитети бўлими секторининг мудири С. И. Колесников иштирок этдилар.

ВИСТАВКАНИ БОРИБ КЎРДИЛАР

ПРАГА, 10 апрель. (ТАСС). КПСС делегациясининг бошлиғи Л. И. Брежнев ва делегация аъзолари ЧКП Марказий Комитетининг Бош секретари Г. Гусак билан биргаликда бугун Чехословакия Компартияси XVI съездига чет эл делегацияларининг эсдалик совғалари қўйилган виставкани бориб кўрдилар. Виставка Маданият саройида намойиш этилмоқда. Бу ерда космосни забт этишда Совет — Чехословакия ҳамкорлигининг рамзи бўлган картина — КПСС Марказий Комитетининг Чехословакия коммунистрлари съездига туҳфаси қўйилган. Картина автори рассом Ю. Рязановдир.

КПСС ДЕЛЕГАЦИЯСИ ЖЎНАБ КЕТДИ

ПРАГА, 10 апрель. (ТАСС). ЧКП XVI съезди ишида қатнашган КПСС делегацияси бошлиғи КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежнев ва делегация аъзолари КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Грузия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Э. А. Шеварднадзе, КПСС Марказий Комитетининг секретари К. В. Русаков, КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, Украина Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари И. З. Соколов, КПСС Марказий Комитети аъзоси, КПСС Саратов область комитетининг биринчи секретари В. К. Гусев, КПСС Марказий Комитети аъзоси, КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг ёрдамчиси А. М. Александров бугун Прагадан Москвага жўнаб кетдилар.

СССР ва ЧССР давлат байроқлари билан безатилган Рузине аэропортида ЧКП Марказий Комитети Бош секретари, ЧССР Президенти Г. Гусак самолёт зинапояси олдида ўртоқ Л. И. Брежневга ва делегация аъзоларига оқ йўл тилаб қолди.

Кузатиб қолувчилар орасида ЧКП Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, ЧССР ҳукуматининг Раиси Л. Штроугал, ЧКП Марказий Комитети Президиумининг аъзолари В. Биляк, К. Гофман, В. Гула, А. Индра, А. Капек, Й. Кемпний, Й. Корчак, Й. Ленарт, П. Цолотка, М. Якеш, ЧКП Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат М. Грушкович, ЧКП Марказий Комитети секретариатининг аъзолари бор эдилар. ЧКП Марказий Комитетининг аъзоси, ЧССРнинг СССРдаги элчиси Ч. Ловетинский, КПСС делегацияси составига кирган КПСС Марказий Комитети аъзоси, СССРнинг ЧССРдаги элчиси А. П. Ботвин ҳам шу ерда эдилар.

КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг бўлим мудири Л. М. Замятин, КПСС Марказий Комитети ишлар мудирининг ўринбосари М. Е. Могилевец делегация билан бирга жўнаб кетдилар.

* * *

Делегация шу куниёқ Москвага етиб келди.

САМИМИЙ ВАЗИЯТДА

ПРАГА, 10 апрель. (ТАСС). Чехословакия Коммунистик партиясининг XVI съезди тугаганлиги муносабати билан ЧКП Марказий Комитети съезд ишида қатнашган чет эл делегациялари билан дўстона учрашув уюштирди.

Учрашувда ЧКП Марказий Комитетининг Бош секретари ЧССР Президенти Г. Гусак, ЧКП Марказий Комитети Президиумининг аъзолари, Президиум аъзолигига кандидатлар, Марказий Комитет секретарлари, КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежнев бошчилигидаги КПСС делегацияси, бошқа коммунистик ва ишчи партияларнинг, революцион демократик партиялар ва миллий озодлик ҳаракатларининг делегациялари ҳозир бўлдилар.

Самимий кутиб олинган ўртоқ Г. Гусак залда ҳозир бўлган кишиларга мурожаат этиб нутқ сўзлади.

Ўртоқ Г. ГУСАК нутқи

Чет эллик азиз дўстлар!

Мухтарам ўртоқлар!

Қардош партиялар намояндаларини партия раҳбар органларининг янги сайланган состави билан дўстона учрашувда Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитети номидан чин қалбдан табриклашга ижозат бергайсиз.

Қардош партиялар бизнинг таклифимизни қабул қилиб, XVI съезд ишида қатнашмоқ учун ўз делегацияларини юборганликларини биз юксак даражада қадрлаймиз. Чет эллик азиз меҳмонлар, сизлар съезд мажлисларида, мамлакатимизда бўлган вақтингизда чехословак халқининг партия XV съездидан кейин эришган ютуқлари билан танишиш, мамлакатимиздаги жўшқин ҳаёт ва социалистик бoқийликни кўриш, чехословак коммунистлари ва бутун халқимиз коммунизм тинчлик ва тараққиёт идеаллари учун курашаётган кишиларга нисбатан изҳор этаётган чуқур интернационализм ва синфий бирдамлик туйғуларига ишонч ҳосил қилиш имкониятига эга бўлдингиз.

Съезд делегатлари ҳузурида ва меҳнаткашларимиз билан учрашувларда сўзга чиққанлигингиз учун сизларга астойдил миннатдорчилик билдираман. Сизларнинг нутқларингиз жаҳонда революцион курашнинг турли шароитларида коммунистлар ҳал этаётган вазифаларнинг улуғворлиги ва мураккаблигини яхшироқ англаб олишимизга имкон беради. Партиямиз, социалистик Чехословакия меҳнаткашларининг иш натижаларига баҳо бериб айтган дўстона сўзларингиз бизга мамнуният бахш этди. Социалистик идеалларни амалга ошириш учун бизнинг курашимизга қардош партиялар бераётган мададни ва уларнинг бирдамлигини юксак қадрлаймиз.

XVI съезд Чехословакияда социалистик қурилишнинг бундан буёнги муҳим босқичини бошлаб берди. Съездга тайёргарлик, унинг иши, бир овоздан қабул қилинган қарорлар шуни яққол тасдиқладики, Чехословакия коммунистлари ривожланган социалистик жамият қуришда партиянинг бош йўлини изчиллик билан давом эттиришга, меҳнаткаш халқнинг тинч турмуши манфаатларини кўзлаб социалистик ватанимизни янада равнақ топтиришни таъминлашга азму қарор беришган. Олдимизда турган мураккаб вазифаларни уддаламоқ учун бизда етарлича куч-қудрат мавжудлигини съезд тасдиқлади. Биз мустаҳкам, жипслашган революцион партияга, халқимизнинг ишончига ва унинг сиёсатини қўллаб-қувватлаётганлигига таянамиз. Совет Иттифоқи билан дўстлик ва қардошларча ҳамкорликнинг бузилмас иттифоқчилик ришталари, социалистик ҳамдўстлик мамлакатларининг жипслиги ва ҳаракат бирлиги комил ишончимизнинг негизи ва тинч социалистик келажакнинг гаровидир.

Марксизм-ленинизм принципларига, ўз партияси олтмиш йиллик тарихининг интернационал анъаналарига содиқ бўлган Чехословакия коммунистлари бошқа мамлакатлар ишчилар синфи билан меҳнаткашларининг манфаатларини доимо ҳамма нарсадан юқори қўйиб келдилар, улар бундан буён ҳам тараққиёт, халқлар озодлиги ва мустақиллиги учун адолатли кураш олиб бораётган кишилар билан бир сафда бораверадилар. Биз партиямизнинг XVI съезди қарорларини бажариш билан ана шу олижаноб мақсадларга эришишга ўз ҳиссамизни қўшишни истаймиз. Биз тинчликни мустаҳкамлаш, ядро фалокати хавфининг олдини олиш учун ва қуролсизланиш учун курашга ўзимизнинг бутун кучимизни сарфлаймиз. Барча революцион тараққийпарвар ва тинчлик-севар кучларнинг мустаҳкам иттифоқини, бирлиги ва биргаликдаги ҳаракатларини империализмга қарши, жаҳонда социализм, тинчлик ва тараққиёт иши учун курашда бундан буёнги биргаликдаги ғалабаларимизнинг гарови деб биламиз.

Чет эллик азиз меҳмонлар, партияларингизга ва мамлакатларингиз халқларига самимий ўртоқларча салом, меҳнатда ва кундалик курашда янгидан-янги муваффақиятларни тилаб билдирилган истакларни топширишингизни сўраймиз.

Жаҳонда социализм, тинчлик ва тараққиёт ишининг янгидан-янги ғалабалари учун!

Халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг бирлиги учун!

Азиз дўстлар, сизларнинг соғлиғингиз учун қадаҳ кўтаришимга ижозат бергайсиз.

* * *

Қизғин қарсаклар билан кутиб олинган ўртоқ Л. И. Брежнев чет эллик делегациялар номидан нутқ сўзлади.

Ўртоқ Л. И. БРЕЖНЕВ нутқи

Азиз ўртоқ Гусак!

Муҳтарам ўртоқлар ва дўстлар!

Қардош партиянинг ҳар бир съезди — халқаро аҳамиятга молик бўлган катта воқеадир. Бу ҳозирги вақтда коммунистларнинг жаҳон ҳаракати қандай нуфуз касб этганлигидан яққол далолат беради.

Қардош партияларнинг анжуманларидаги учрашувлар ҳаммамиз учун фойдали тажриба манбаи, илҳомбахш омил бўлиб хизмат қилади, муштарак ишимиз учун курашда бардамлик, янги куч-ғайрат бахш этади.

Гўзал Прагада ҳозиргина ўз ишини туғаллаган Чехословакия Коммунистик партиясининг XVI съезди шуни кўрсатувчи яна бир мисол бўлди.

Мен чехословак коммунистлари шонли партиясининг мана шу съездида иштирок этиш имконияти берилганлиги учун шу ерда ҳозир бўлган чет эллик делегациялар номидан Чехословакия Коммунистик партияси раҳбарларига астойдил миннатдорчилик изҳор қилмоқчиман.

Ўйлайманки, ҳозир биз ҳаммамиз умумий бир туйғуни кечираяпмиз деб айтсам ҳато қилмаган бўламан. Бу — ҳозиргина тугаган съезднинг якунларидан мамнуният туйғусидир.

Чехословакия Коммунистик партияси шуни яна бир бор яққол кўрсатдики, у ўз халқининг эътироф этилган авангарди бўлиб, уни иқтисодий, маданий ва социал тараққиёт йўлидан комил ишонч билан бошлаб бормоқда, ижодий марксизм йўлларида мамлакат олдида пайдо бўлаётган мураккаб проблемаларни ҳал этиш воситаларини сабот билан қидирмоқда ва топмоқда.

Съезд ЧССР коммунистлари ва барча меҳнаткашларига Чехословакия диёрида ривожланган социалистик жамият барпо этиш соҳасида олиб бориладиган бундан буёнги ишларнинг аниқ планини белгилаб берди.

Ўртоқлар, эҳтимол революцион демократик партиялар ва миллий озодлик ҳаракатларининг вакиллари учун бўлгани каби коммунистик ва ишчи партиялар катта оиласининг намояндалари бўлмиш биз учун ҳам яна бир ҳолат алоҳида аҳамиятга эга, албатта.

Мен шу фактни назарда тутаяпманки, Чехословакия коммунистлари пролетар, социалистик интернационализм ғояларига изчил содиқ бўлиб келмоқдалар, улар Европада ва бутун планетада мустаҳкам тинчлик учун кураш улуғ ишига, халқлар озодлиги ва тенг ҳуқуқлиги учун, социал тараққиёт учун курашга ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшмоқдалар.

Съезд муваффақиятли ўтказилганлиги билан азиз мезбонларимизни чет эллик меҳмонлар номидан самимий табриклашимга ижозат бергайсизлар. Биз қардош Чехословакиянинг барча коммунистлари ва меҳнаткашларига съезд келгусига белгилаган режаларни тўла-тўкис амалга оширишларини тилаймиз.

Партиянинг раҳбар органлари — ЧКП Марказий Комитети, унинг президиуми ва секретариати составига сайланган ўртоқларни уларга билдирилган юксак ишонч билан қизғин табриклаймиз. Ўртоқ Густав Гусак ЧКП Марказий Комитети Бош секретари юксак лавозимига қайта сайланганлиги билан ҳаммамизнинг номимиздан уни сидқидилдан табриклаб, унга сиҳат-саломатлик, узоқ умр ва ижодий фаолиятида кўпдан-кўп муваффақиятлар тилаётганлигим билан чин қалбдан хурсандман.

Чехословакия Коммунистик партияси билан қардош чехословак халқининг янги-янги муваффақиятлари учун!

Социалистик ҳамдўстлигимиз учун, ҳозирги замондаги барча революцион ва тараққийпарвар кучларнинг иттифоқи учун!

Тинчлик ва социализм учун!

Шу ерда ҳозир бўлган барча ўртоқларнинг сиҳат-саломатлиги учун қадаҳ кўтаришни таклиф этаман.

* * *

Г. Гусак ва Л. И. Брежневнинг нутқлари зўр эътибор бериб тингланди ва давомли қарсаклар билан бир неча марта бўлиниб турди.

Дўстона учрашув самимий вазиятда ўтди.

КОЛХОЗ БАЙРОҒИДА ОРДЕН

ЯНГИЙЎЛ РАЙОНИДАГИ «КОММУНИЗМ» КОЛХОЗИГА МЕҲНАТ ҚИЗИЛ БАЙРОҚ ОРДЕНИ ТОПШИРИЛДИ

Кеча колхоз қишлоғи кўчалари эрталабданоқ гавжум бўлиб кетди. Деҳқонлар, чорвадорлар ва барча қишлоқ аҳли, қўшни хўжаликлардан келган меҳмонлар колхоз ташкил этилганлигига 50 йил тўлганлиги ва бу хўжаликнинг деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотларини етиштириш ҳамда давлатга сотиш юзасидан ўнинчи беш йиллик планларини бажаришда эришган ютуқлари учун юксак ҳукумат мукофоти — Меҳнат Қизил Байроқ ордени топширилишига бағишланган тантанага ошиқардилар.

Йиғилишни колхоз партия ташкилотининг секретари **Қ. Қоражонов** очди. Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари **М. М. Мусахонов**га сўз берилади. Ўртоқ М. М. Мусахонов колхоз аҳлини юксак мукофот билан самимий табриклаб, СССР Олий Совети Президиуми Фармонини ўқиб берди ва колхоз байроғига Меҳнат Қизил Байроқ орденини тақиб қўйди.

Сўнгра хўжаликка ҳамда колхознинг бир группа илғорларига Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиқлари топширилди.

Минбарга колхоз раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони **М. Исматов** кўтарилади.

— Бу мукофот, — деди у, — колхозимизгагина эмас, барча район меҳнаткашларининг ишига берилган юксак баҳодир. Биз, деҳқонлар тўғрисида тинмай оталарча ғамхўрлик кўрсатаётганликлари учун партия ва ҳукуматимизга, шахсан ўртоқ Л. И. Брежневга мингдан-минг раҳмат. Мукофот бизларни янги марраларга чорлайди. Бу беш йилликда колхозимиз меҳнаткашлари ҳар бир соҳада сифат ва самарадорликка эришиш учун мусобақани янада кучайтирадилар. Агар ўтган йили ҳар гектардан 39 центнердан ҳосил олган бўлсак, бу йилги марранп 42 центнер қилиб белгилаймиз. Қишлоқ хўжалигининг бошқа соҳаларини ҳам жадал ривожлантириб, янги ютуқларни қўлга киритамиз.

— Бугунги тантанада, — деди сўзга чиққан колхознинг донгдор сут соғувчиси **Ж. Асхўжаева**. — Партия ва ҳукуматимизнинг қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари тўғрисида кўрсатаётган ғамхўрлигини янада чуқурроқ ҳис этдик. Мен ўтган йилдаги ютуқларни мустаҳкамлаб, бу йил соғин сигирлардан олинадиган сутнинг ялпи миқдорини 130 тоннага етказишга, бунинг учун эса ҳар бош соғин сигирдан кам деганда 6 минг литрдан сут соғиб олишга аҳд қилдим.

Меҳмонлар номидан сўзга чиққан Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган пахтакор, Ўрта Чирчиқ районидаги Охунбобоев номли колхоз раиси **М. Рўзиматов** колхоз аҳлини район меҳнаткашлари, колхозчилар номидан қизғин қутлайди.

Колхоз комсомол ташкилотининг секретари **Т. Бозорбоев** хўжалик комсомол-ёшлари ўн биринчи беш йилликда колхоз ютуғига-ютуқ қўшиш, бойлигини кўпайтириш учун янада астойдил меҳнат қилишга аҳд қилганликларини айтди.

Тантанали йиғилишда район партия комитетининг биринчи секретари **Л. Ш. Алиқулова** сўзга чиқди.

Колхоз бош агрономи Д. Бегматов тантанали йиғилиш қатнашчилари томонидан КПСС Марказий Комитетига, КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Л. И. Брежнев номига қабул қилинган Табрик хатини ўқиб берди.

Шу куни йиғилиш қатнашчилари колхозда Улуғ Ватан уруши қатнашчиларига ўрнатилган ёдгорликни зиёрат қилиб, гулчамбарлар қўйдилар, колхоз тарихи музейи очилишида бўлиб, у ердаги экспонатларни зўр қизиқиш билан томоша қилдилар.

ЮКСАК МУКОФОТЛАР ТОПШИРИЛДИ

ТУЙТЕПА. 10 апрель. (ЎзТАГ). Бугун Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари Л. И. Греков Ўрта Чирчиқ район қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариш-техника таъминоти бирлашмаси байроғига тантанали вазиятда меҳнат Қизил Байроқ орденини қадаб қўйди. Бирлашма коллективи колхоз ва совхозларни инженер-техник ва ишлаб чиқариш жиҳатидан таъминлаш соҳасида ўнинчи беш йиллик топшириқларини бажаришда эришган муваффақиятлари учун ана шу юксак мукофотга сазовор бўлди.

КЎРГАЗМАЛИ АГИТАЦИЯ ТАЪСИРЧАНЛИГИ УЧУН

Область партия комитети ҳузурида ташкил этилган кўргазмали агитация область Советининг бўлиб ўтган мажлисида 1981 йилга мўлжалланган иш плани тасдиқланди.

Совет мажлисида Олмалиқ шаҳар партия комитетининг секретари Н. А. Калимулина кўргазмали агитация бўйича шаҳар Советининг КПСС XXVI съезди қарорларини пропаганда қилиш юзасидан олиб бораётган ишлари тўғрисида ахборот берди.

Совет КПСС XXVI съезди қарорларини пропаганда қилиш ва шу қарорлар асосида меҳнаткашларни хўжалик ҳамда маданий қурилиш соҳаларидаги вазифаларни амалга ошириш учун курашга сафарбар этиш юзасидан энг яхши кўргазмали агитацияни йўлга қўйиш бўйича кўрик-конкурс ўтказиш тўғрисидаги низомни тасдиқлади.

Кўргазмали агитация область Советининг мажлиси Тошкент область партия комитетининг секретари **А. М. Хўжаев** раислигида ўтди.

ИЖОДИЙ ФИКР ВА ИЖОДИЙ МЕҲНАТ ИТТИФОҚИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИНИНГ ЙИЛЛИК УМУМИЙ ЙИҒИЛИШИ

КПСС XXVI съездининг тарихий қарорлари совет кишилари учун илҳомбахш бунёдкорлик ва тинчлик программаси бўлиб қолди. Партия белгилаган режаларни рўёбга чиқаришда илм-фаннинг роли жуда катта. «Илм-фан билан ишлаб чиқаришнинг узвий интеграцияси, деди ўртоқ Л. И. Брежнев мамлакат коммунистларининг анжуманида,— ҳозирги даврнинг энг зарур талабидир».

Ўзбекистон олимлари съезд ҳужжатларини жанговар ҳаракат программаси деб қабул қилдилар. Улар илмий изланишларга янги куч билан киришдилар, бу ишларнинг самарадорлигини оширишга, унинг натижаларини ишлаб чиқаришга жорий этишни жадаллаштиришга интилмоқдалар. Ўзбекистон ССР Фанлар Академиясининг 10 апрель куни республика пойтахтида бўлиб ўтган йиллик умумий йиғилишида мана шулар ҳақида гапирилди. Ўзбекистон ССР Фанлар Академиясининг мажлислар залида таниқли олимлар, министрлар, илмий-тадқиқот институтлари ва олий ўқув юртларининг, корхоналарнинг раҳбарлари, партия, совет ва жамоат ташкилотларининг вакиллари ҳозир бўлдилар. Йиғилишда академиянинг 1980 йилги ва ўнинчи беш йилликдаги фаолияти асосий натижалари муҳокама қилинди. КПСС XXVI съезди ва Ўзбекистон Компартияси XX съезди қарорлари асосида академия муассасаларининг 1981 йилги ва ўн биринчи беш йилликдаги вазифалари белгиланди.

Ўзбекистон ССР Фанлар Академиясининг президенти академик О. С. Содиқов доклад қилди.

Йиғилиш иштирокчилари самимий кутиб олган КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов нутқ сўзлади.

Ўртоқ Ш. Р. РАШИДОВ нутқи

Ҳурматли ўртоқлар!

КПСС XXVI съездидан сўнг орада бир ойдан сал кўпроқ вақт ўтгач республика Фанлар Академиясининг йиллик йиғилиши бўлиб ўтмоқда. Бу йиғилиш совет кишилари, совет коммунистлари олий анжуманининг илҳомбахш ва сафарбар этувчилик таъсири остида яшаб турган вазиятда тўпланди.

Ўртоқ Л. И. Брежневнинг доклади, КПСС XXVI съездининг ҳужжатлари ва материаллари зўр ғоявий-назарий ва амалий аҳамиятга эгадир. Съезд улуғвор иқтисодий ва социал программани белгилаб берди. Халқ фаровонлигини ошириш, ер юзида тинчликни сақлаб қолиш ва мустаҳкамлаш бу программанинг пировард мақсадидир.

Съезднинг совет фани олдига келгуси давр ва олис истиқбол учун қўйган биринчи галдаги бош вазифалари тўғрисида гапирадиган бўлсак, бу вазифалар аввало тадқиқотларнинг самарадорлигини янада оширишдан, фан ва техника ютуқларини жорий этишни жадаллаштиришдан, фундаментал тадқиқотларни илдам ривожлантириш ва амалий тадқиқотларнинг натижадорлигини оширишдан иборат. Бу — партия ишлаб чиққан коммунистик қурилиш программасини муваффақиятли амалга оширишнинг энг муҳим шартларидан биридир.

Янги жамиятни илм-фансиз қуриб бўлмайди, ўртоқлар. Улуғ Ленин Совет ҳокимияти эндигина барпо этилган вақтдаёқ «социализмни энг янги илм-фаннинг сўнгги ютуқлари асосига қурилган техникасиз... Барпо этиш амри маҳол», деб уқтирган эди.

Ҳозир мамлакатимиз турмушининг ҳамма соҳаларига илм-фан сингиб кетган. Партия беш йилликларимиз топшириқларини ва истиқбол режаларини белгилар экан илм-фанга мурожаат этади. Халқимиз мана шу режаларни амалга оширар экан, илм-фан ютуқларига таянади.

XXVI съезд ишлаб чиқарувчи кучларни ўстиришнинг янги марраларини белгилаб, фан-техника тараққиётини жадаллаштириш ўн биринчи беш йиллик бош вазифасининг таркибий қисми эканини, илм-фанни ривожлантириш эса фан-техника тараққиёти асосларининг асоси эканини таъкидлади.

Ҳозирги замон фан-техника революцияси икки жаҳон системасининг кураши кескинлашган вазиятда ривожланиб бормоқда. Юксак илмий-техникавий имкониятга ва малакали кадрларга эга бўлган империалистлар бутун дунёда иқтисодий ва айниқса, ҳарбий ҳукмронликка эришишни мўлжалламоқдалар.

Мана шундай шароитда фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, уни ривожланган социализм афзалликлари билан бирга қўшиш ички ижтимоий-иқтисодий вазифаларни муваффақиятли ҳал қилиш учунгина эмас, шу билан бирга коммунистик қурилишнинг тинч шароитларини таъминлаш, партия ишлаб чиққан тинчлик программасини амалга ошириш учун ҳам энг муҳим талабдир.

Партия съезди ўртага қўйган вазифаларни ҳал этишга республикамиз олимлари, илмий-тадқиқот ташкилотлари ҳам салмоқли ҳисса қўшишлари лозим.

Умуман мамлакатда бўлгани каби республикада ҳам илм-фан юксак суръатлар билан ривожланмоқда. Шуни айтиш кифоя қиладики, кейинги беш йил ичида шу мақсадлар учун тўққизинчи беш йилликка нисбатан қарийб икки ҳисса кўп маблағ ишлатилди. Бир қанча янги илмий-тадқиқот институтлари, проблема ва тармоқ лабораториялари, илмий ишлаб чиқариш бирлашмалари, шу жумладан Фанлар Академияси составида биринчи ҳисобланган «Кибернетика» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси барпо этилди.

Республикада қудратли илмий-техникавий имконият бор. Бизда икки юзтага яқин илмий муассаса ишлаб турибди. 34 мингдан кўпроқ илмий ходим, шу жумладан, 900 дан кўпроқ фан доктори ва 12,5 минг фан кандидати ҳозирги замон фанининг турли соҳаларида тадқиқотлар билан машғул.

Олимларимизнинг математик статистика, физик электроника, ядро физикаси, механика, сейсмология, биорганик химия, алколоидлар, оқсиллар ва полимерлар химияси, ўғитлар химияси ва технологияси, пахта генетикаси ва селекцияси соҳасидаги, автомат бошқарув системаларини вужудга келтиришдаги, Ўзбекистон халқлари маданияти тарихини ўрганиш ва бошқа соҳалардаги ишлари муносиб тақдирланди.

Илмий изланишлар ва фундаментал тадқиқотларнинг натижалари халқ хўжалигининг муҳим вазифаларини ҳал этишга асос қилиб олинди, ўнинчи беш йилликда республика эришган муваффақиятларга кўмаклашди.

Партия билан халқ республика олимларининг хизматларига муносиб баҳо бердилар. Кейинги беш йил мобайнида Фанлар академиясининг юздан ортиқ илмий ходими СССР орден ва медалларига ҳамда фахрий унвонларга сазовор бўлди, 50 ходим СССР ва Ўзбекистон ССР Давлат мукофотлари билан тақдирланди.

Илҳомбахш, тинимсиз меҳнатлари учун республика олимларига Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети номидан чуқур миннатдорчилик ва ташаккур изҳор этишга, КПСС XXVI съезди ўртага қўйган катта ва масъулиятли вазифаларни ҳал этишда янгидан-янги ижодий муваффақиятлар тилашга ижозат бергайсизлар!

Республика Фанлар академиясининг президенти О. С. Содиқов докладида батафсил гапириб ўтилган хилма-хил вазифалар ва аниқ мақсадни кўзлаб олиб борилаётган ишлар комплексидан фан-техника тараққиётини жадаллаштириш соҳасидаги муваффақиятини белгилаб берадиган асосий, энг катта вазифаларни алоҳида кўрсатиб ўтмоқ керак. Ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини яқин муддатларда юксалтиришга, интенсив ривожланиш йўлига ўтишни жадаллаштиришга имкон берадиган проблемаларни ҳал этиш соҳасидаги тадқиқотларга асосий эътибор берилиши керак. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети шу проблемалардан баъзиларига сизларнинг эътиборингизни қаратишни зарур деб ҳисоблайди.

Сизларга маълумки, мамлакатни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг асосий йўналишларида республика олдига катта-катта вазифалар қўйилган. Биз ўн биринчи беш йилликда саноат маҳсулоти ишлаб чиқаришни 31 процент кўпайтиришимиз лозим. Янги бошланган беш йилликда йиллик саноат программамизнинг бир проценти 180 миллион сўмни ташкил этиши эътиборга олинса, бу — мураккаб вазифа эканлиги маълум бўлади. Тўққизинчи беш йилликда йиллик саноат программамизнинг бир проценти 100 миллион сўмга тенг бўлса, ўнинчи беш йилликда қарийб 150 миллион сўмга етди.

Индустриямиз мана шундай жадал суръатлар билан одимлаб бормоқда. Республика олимлари эса саноат ходимларидан баъзан орқада қолмоқдалар. Уларнинг бурчи эса индустрия билан баравар қадам ташлаш билангина чекланмасдан, балки ундан илдамроқ боришдан, тараққиёт пешқадами бўлишдан, ижодий фикр билан ижодий меҳнатнинг мустаҳкам иттифоқини мужассамлаштиришдан иборатдир.

Шу боисдан ҳам Фанлар академиясининг, унинг барча бўлинмаларининг вазифаси фундаментал тадқиқотларни чуқурлаштириш билан бир қаторда, Ўзбекистоннинг умумиттифоқ меҳнат тақсимотидаги ўрнини назарда тутиб илғор технологияларни, замонавий комплекслар ва системаларни ишлаб чиқишга алоҳида эътибор беришдан иборат.

Шу муносабат билан комплекс илмий-техникавий программаларни амалга ошириш янги беш йилликнинг диққатга сазовор хусусиятларидан биридир. «Комплекс тармоқ программаси» иборасининг ўзидан икки жуда муҳим негизнинг бирлиги: тадқиқотларни муайян мақсадга, уларнинг натижаларини ишлаб чиқаришга жорий этишгача етказиш ҳамда бутун жамият учун муҳим бўлган вазифани ҳал этишда министрликлар билан идораларнинг куч-ғайратларини бирлаштириш деган маъно келиб чиқади. Фанлар академияси республика Министрлар Совети ва Госплан билан биргаликда, барча манфаатдор министрликлар ва идоралар билан биргаликда илмий тадқиқотларнинг ҳамда шу тадқиқотлар ютуқларини ишлаб чиқаришга жадал жорий этишга доир ташкилий тадбирларнинг беш йилликка ва 1990 йилгача бўлган истиқболга мўлжалланган асосий комплекс программаларини ишлаб чиқиб, тасдиқлаши лозим.

Экономикани интенсив ривожланиш йўлига ўтказишнинг, янги технологияларни, машина-ускуналарни жорий этишнинг, меҳнат унумдорлигини ўстиришнинг энг муҳим проблемаларини ҳал этишга илмий кучларнинг бутун диққат-эътиборини жамлашни таъминлайдиган комплекс ва тармоқ илмий-техника программаларининг рўёбга чиқарилишини таъминлаш зарур.

Республикада қора ва рангли металлургияни янада ривожлантириш проблемаларини ишлаб чиқиш тўғрисида олимлар доимий ғамхўрлик қилишлари керак.

Маҳсулот тайёрлаш учун металл сарфини камайтиришни таъминлайдиган, уларнинг иш хусусиятларини яхшилайдиган ва катта иқтисодий самара бериши маълум бўлган кукун металлургиясининг кенг қўлланиш, полимер композицион материаллар яратиш ва жорий этиш масалалари оператив ҳал қилиниши лозим.

Ёқилғи-энергетика ресурсларидан янада оқилона ва тежаб-тергаб фойдаланиш йўллари ҳамда усулларини қидириб топиш энг муҳим илмий проблемалардан биридир. Бизнинг республикамиз шароитида қуёш энергиясидан фойдаланиш, оз самарали ташландиқ иссиқликни қайтадан ишга солиш бу проблемани ҳал этишнинг энг истиқболли йўналишларидан биридир. Мана шуларнинг ҳаммаси ёқилғи ва электр энергиянинг жуда катта ресурсларини тежаш, ҳавони иситиш ва тозалаб совутиш вазифаларини ҳал этиш имконини беради.

Фойдали қазилмаларнинг янги запасларини ўрганиш ва қидириб топиш, республиканинг хом ашё ресурсларидан оқилона фойдаланишга ва уларни қайта ишлашга доир янада таъсирчан тадбирларни кўриш проблемаларига жуда катта эътибор берилмоғи керак. Шу муносабат билан республика Фанлар академияси ва Госплани мана шу масалаларни чуқур, комплекс ўрганиб, ўз таклифларини киритсалар, фойдали бўлур эди.

Сув ресурсларидан тежаб-тергаб фойдаланиш ҳам республикамиз учун жуда муҳим проблемадир. Халқ хўжалигида чучук сувни тежаб-тергаб сарфлаш ва имкони борича иқтисод қилиш усуллари ҳамда воситаларини илмий равишда ишлаб чиқишни кучайтириш зарур.

Атроф муҳитни муҳофаза қилиш масалалари барча олимларнинг диққат марказида туриши керак. Табиатни муҳофаза қилиш—умумхалқ вазифасидир. Бу вазифани ҳал этишга ҳар бир олим нақадар кўп куч, билим, ғайрат, тажриба сарфласа, биз яшаб турган ва келгуси авлодлар яшайдиган ер шу қадар кўркам бўлади.

Қишлоқ хўжалик экинларининг зараркунандалари ва касалликларини тугатишнинг янада самарали биология методларини ишлаб чиқиш ҳамда шу мақсад учун заҳри кам бўлган химиявий моддалар яратиб бериш атроф муҳитни муҳофаза қилишнинг зарур шартидир.

Туғилишнинг кўплигини эътиборга олиб, меҳнат ресурсларидан оқилона фойдаланиш проблемаларини ишлаб чиқиш ҳам олимларнинг актуал вазифасидир. Ўн биринчи беш йилликнинг охирига бориб республика аҳолиси 20 миллион кишига яқинлашиб қолади. Ишлаб чиқарувчи кучларни жойлаштиришнинг меҳнатга қобилиятли аҳолидан, айниқса қишлоқ аҳолисидан энг мақбул тарзда фойдаланишни, кичик шаҳарларда ва аҳоли пунктларида ишлаб чиқарувчи кучларни ривожлантиришни таъминлайдиган асосланган таклифларни ишлаб чиқиш масалалари билан олимлар биринчи галда шуғулланишлари зарур.

Ўртоқлар! Қишлоқ хўжалигини ва аввало кўп тармоқли пахтачилик комплексини ривожлантиришнинг ҳар томонлама мукаммал ишлаб чиқилган программасини тузиш республиканинг ишлаб чиқарувчи кучларини ривожлантиришда илм-фаннинг етакчилик ролини оширишга кўмаклашмоғи лозим.

Ўнинчи беш йиллик мобайнида қишлоқ хўжалигининг шонли меҳнаткашлари ғоят буюк муваффақиятларга эришдилар, десак муболаға бўлмайди. Ҳамма турдаги маҳсулотни тайёрлаш юзасидан белгиланган беш йиллик топшириқлари барвақт бажарилди. Сизлар Ўзбекистон Компартияси XX съездининг материаллари билан яхши танишсизлар. Съездда пахта, дон, мева-сабзавот ва чорвачилик маҳсулотлари, пилла, каноп етиштиришни кўпайтиришдаги ютуқларимиз батафсил таърифлаб берилди. Фақат шуни эслатиб ўтаман: тўққизинчи беш йилликда биз 24,5 миллион тонна пахта етиштирган бўлсак, ўнинчи беш йилликда пахта етиштиришни оз эмас — тўрт миллион тонна кўпайтирдик. Янги беш йилликда биз пахта етиштиришни 30 миллион тоннага етказишни мўлжаллаяпмиз. Хўш, пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни бундан буён қандай қилиб, қай тарзда, нималар ҳисобига кўпайтирамиз?— деган масалалар дала ва фермаларнинг меҳнаткашларинигина қизиқтираётгани йўқ, ўртоқлар. Бу масалалар республиканинг барча меҳнаткашларини қизиқтирмоқда. Бу соҳада ҳам, айниқса озиқ-овқат программасини ҳал этишда илм-фаннинг роли чинакам бебаҳодир.

Пахтачиликнинг самарадорлигини ошириш ва уни интенсивлаш билан алоқадор тадқиқотлар бениҳоя муҳимдир. Пахтанинг янги, серҳосил, тезпишар, барглари табиий равишда тўкиладиган, сув тахчиллигига, касалликларга ва зараркунандаларга бардошли, яхши саноатбоп хоссаларга эга бўлган навларини яратишнинг генетик, молекуляр-генетик, радиобиологик ва химиявий методларини ишлаб чиқишни кучайтириш керак.

Пахтачиликни ҳамда бошқа қишлоқ хўжалик экинлари етиштиришни комплекс механизациялаш учун керакли серунум машина ва механизмларни яратишга доир илмий асосланган тавсияларни ишлаб чиқиш билан боғлиқ бўлган ишлар жадаллаштирилиши зарур. Тракторлар, машина ва ускуналарни янада такомиллаштиришга ҳамда уларнинг қуввати ва сифатини оширишга эътибор бериш лозим. Хуллас, гап қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши учун принципиал янги техникани яратиш тўғрисида бормоқда.

Ўртоқлар! Ишлаб чиқарувчи кучларни интенсив ривожлантириш капитал қурилиш билан бевосита боғланган. Республикамизда капитал маблағ ҳажми йил сайин ортмоқда. Тўққизинчи беш йилликда 18,5 миллиард сўм капитал маблағ ўзлаштирилган бўлса, ўнинчи беш йилликда салкам 25 миллиард сўм капитал маблағ ўзлаштирдик. Янги беш йилликда 34 миллиард сўм ўзлаштирилиши лозим. Ҳали ҳеч қачон Ўзбекистонда қурилиш миқёси бу қадар кенг тус олмаган эди.

Мана шуларнинг ҳаммаси қурилиш ишларини бошқариш структурасини такомиллаштириш, капитал маблағ самарадорлигини ошириш масалаларини ишлаб чиқариш ходимлари илмий ва лойиҳа-конструкторлик институтлари билан ижодий ҳамдўстликда актив ҳал этишларини талаб қилади.

Бундан ташқари, асосан маҳаллий хом ашёдан тайёрланадиган янги арзон ва юксак даражада самарали бинокорлик материалларини вужудга келтиришга, лойиҳалаш сифатини оширишга, қурилишни арзонлаштириш тадбирларини ишлаб чиқиб, амалга оширишга, шаҳарсозлик нормаларини ҳамда шаҳарларнинг, саноат марказларининг ва қишлоқ посёлкаларининг архитектура қиёфасини такомиллаштиришга оид амалий тавсиялар зарур. Бунда Леонид Ильич Брежневнинг теварак атрофимиздаги ҳамма нарсаларда гўзаллик, яхши дид нишоналари сезилиб туриши жуда муҳимлиги тўғрисидаги кўрсатмасига доимо амал қилиш керак.

XXVI съезд таъкидлаб ўтганидек, марксизм-ленинизм назариясини ижодий ривожлантириш муҳим вазифадир. Бу иш мамлакат ичкарисидаги ижтимоий-иқтисодий вазифаларни муваффақиятли ҳал этиш учун ҳам, халқаро майдонда кескин тус олган идеология кураши шароитида идеалларимизни қаттиқ туриб ҳимоя қилиш учун ҳам жуда катта аҳамиятга эгадир.

Кейинги вақтларда партиямизнинг назарий хазинасига бир қанча жуда муҳим умумлашмалар ва хулосалар қўшилди. Аввало ривожланган социализм концепцияси, жаҳон революцион жараёнининг қонуниятларини, халқаро ишчилар ҳаракати тарихини, капитализм умумий кризисининг ҳозирги босқичини ва давлат-монополистик капитал ривожини таҳлил этадиган тадқиқотлар мана шулар жумласига киради.

Назарий иш муштарак интернационал, революцион бурчимизнинг таркибий қисмидир. Шу сабабли илмий муассасалар фаолиятининг савиясини ошириш, ижтимоий фанларнинг партия тажрибаси билан узвий боғланишига эришиш жуда муҳимдир. Ижтимоий фанларнинг ходимлари олдида ҳозирги кун ва келажак учун актуал бўлган проблемаларни ишлаб чиқиш сари кескин бурилиш ясаш вазифалари қўйилаётганлигининг нақадар муҳимлиги мана шундан келиб чиқади.

Олимларнинг куч-ғайратлари фан-техника революциясининг социал оқибатларини, социализмнинг сиёсий-иқтисодий проблемаларини тадқиқ қилишга, жамият сиёсий турмуши ҳодисаларини таҳлил этишга, жамоатчилик фикрини ўрганишга ва бошқа проблемаларга қаратилиши лозим.

Мен олимларимиз куч сарфлаши лозим бўлган баъзи бир проблемаларгагина тўхталиб ўтдим. Республика олимлари шуғулланиши лозим бўлган масалаларнинг жами комплекси мана шу вазифалар билангина чекланиб қолмайди, албатта. Турмуш, воқелик мураккаб ва кўп қирралидир, мана шу воқеликни тадқиқ этадиган, унинг ривожланишидаги объектив қонуниятларни кўрсатиб берадиган олимнинг иши ҳам мураккаб ва кўп қирралидир.

Ҳозирги шароитда илмий кашфиётлар ва ихтироларни ишлаб чиқаришга жорий этиш ҳал қилувчи, энг ўткир соҳадир. Республикада кашфиётлар ва ихтироларни жорий этиш масалаларига катта эътибор берилмоқда, ўнинчи беш йиллик мобайнида Фанлар академиясининг илмий муассасалари бир ярим миллиард сўмликдан ортиқ иқтисодий самара берадиган 670 та ишни жорий қилдилар.

Шу билан бирга истиқболли илмий ишларнинг натижаларини ўзлаштиришда йўл қўйиб бўлмайдиган даражадаги сусткашликка ҳали ҳам тез-тез дуч келиниб турибди.

Фақат бир мисолни айтиб ўтаман. Микробиология институти 15 йил муқаддам чорва моллар озиғига қўшиладиган оқсил-витаминларнинг жуда муҳим моддаси бўлмиш хлорелла етиштиришни йўлга қўйиш методларини ишлаб чиққан эди.

Республикада хлорелла етиштириладиган 500 тадан кўпроқ қурилма барпо этилди. Қишлоқ хўжалиги министрлигига 1979—1980 йилларда экспериментал завод қуриш топширилди. Чамаси, ҳамма иш яхши бораётгандек эди. Бироқ, текшириб кўрилганда кўпгина қурилмалар ишламай ётганлиги, завод қурилишига эса ҳали ҳатто киришилмаганлиги маълум бўлиб қолди.

Вужудга келган аҳвол учун илм-фан ходимлари ҳам, ишлаб чиқариш ходимлари ҳам баббаравар жавобгардирлар. Камчиликни тезроқ тугатиш учун, биринчидан, тармоқ министрликлари ва идораларининг, шунингдек уларга қарашли корхоналарнинг фан ва техниканинг энг янги ютуқлари тезроқ рўёбга чиқарилиши учун бўлган масъулиятини кескин ошириш, илмий ишларнинг натижаларини ва ихтироларни жорий этиш планлари сўзсиз ва ўз вақтида бажарилишини улардан қаттиқ талаб қилиш зарур.

Иккинчидан, республикадаги барча илмий коллективларнинг тематик планларида шу беш йилликдаёқ ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишни таъминлайдиган мавзулар устунлик қилиши лозим.

Маҳсулотнинг янги турлари ишлаб чиқарилиши, илғор технология жорий қилиниши учун идоралар, корхоналар, институтлар раҳбарларининг шахсий масъулиятини оширишни, янгиликнинг жорий этилиши жараёнини қийинлаштирадиган ва сусайтирадиган ҳамма тўсиқларни қатъият билан улоқтириб ташлашни турмушнинг ўзи қаттиқ талаб қилмоқда.

Ўртоқ Л. И. Брежневнинг йўл-йўриқларига мувофиқ, илмий ишларнинг натижаларини жорий этиш учун зарур шароитлар яратилиши соҳасида республика Госплани, министрликлари ва идоралари, уларнинг тармоқ бўлимлари ва бошқармалари масъулиятини кескин ошириш керак.

Шу билан бирга илм-фаннинг ўзи ҳам бефарқ кузатувчи бўлиб туриши мумкин эмас. У билимларнинг ҳозирги даражаси тезроқ ва муваффақиятлироқ олға силжиш имконини берадиган ҳамма жойда ҳеч кимга «тинчлик бермаслиги», қайси соҳаларда турғунлик ва лоқлиликка йўл қўйилаётганини кўрсатиб туриши лозим.

Шундай қилиб, илм-фанни ривожлантириш, айниқса унинг натижаларини жорий этиш масалаларини ҳамма поғоналарда, барча кадрларимиз умумпартиявий вазифа деб, умумдавлат вазифаси деб билишлари керак.

Олимларнинг, ишлаб чиқариш мутахассисларининг, план органлари ва министрликлар ходимларининг фан-техника проблемаларига диққат-эътиборини кучайтириш кўп жиҳатдан тадқиқот ишларини пухта планлаштиришга ва мувофиқлаштириб олиб боришга боғлиқ. Бизнинг назаримизда илм-фан билан ишлаб чиқаришнинг интеграциясида бирлашган илмий марказларни ва илмий-ишлаб чиқариш комплексларини барпо этиш катта аҳамиятга эгадир. Республика Фанлар академияси Госплани, Олий таълим министрлиги мана шу масалаларни жуда қисқа муддатларда ўрганиб чиқиб, тегишли таклифларни киритишлари зарур.

Яна бир истак билдирмоқчимиз. Ўн биринчи беш йилликда халқ хўжалигини ривожлантириш давлат плани ҳамма бўлимларининг илм-фан билан янада узвий равишда боғланиши кўзда тутилаётганини эътиборга олиб, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси республика министрликлари ва идоралари билан биргаликда фан-техника тараққиёти комплекс программаси лойиҳасини ва унинг ижтимоий-иқтисодий оқибатларини ишлаб чиқиши мақбул бўлур эди.

Илм-фаннинг ишлаб чиқариш билан иттифоқини мустаҳкамлаш тўғрисида гапирганда, актуал масалалар ва амалий проблемалар соҳасида планли иш олиб бориш ўрнига вақт ва кучни кўпинча бачкана ва кам самарали мавзуларни ишлаб чиқишга сарфлаётган илмий муассасалар ҳам борлигини айтмасдан ўтиб бўлмайди. Неча йиллар давомида ҳеч қандай илмий маҳсулот бермаётган муассасалар ҳам бор.

Съезд қарорлари илмий тадқиқотларнинг бутун системасининг ташкил этилишини яхшилашни талаб қилади. Бу система янада эпчил, ҳаракатчан бўлиши, самарасиз лабораториялар ва институтларга йўл қўймаслиги лозим. Академия президиуми бу ишда лозим тартиб ўрнатади, деб умид қиламиз.

Ўртоқлар! Илм-фанда ҳамиша кадрлар ҳал қилувчи куч бўлиб келган ва шундай бўлиб қолади. Уларни танлаш, тарбиялаш, улардан тўғри фойдаланиш илм-фанни янада ривожлантиришнинг, унинг самарадорлигини оширишнинг энг муҳим шартидир.

Олий малакали кадрлар тайёрлаш савияси фан ва ишлаб чиқариш эҳтиёжларини мутлақо қондирмаётганини илгари неча бор уқтириб ўтган эдик ва ҳозир ҳам шуни таъкидлаймиз. Бу соҳада объектив сабаблар ҳам бор, албатта. Бироқ, ўз камчиликларимизни ҳам кўрмоғимиз керак.

Техника, физика соҳасида, шунингдек биофизика, химиявий физика, композицион материаллар соҳасида ва илм-фаннинг бошқа кўпгина ҳал қилувчи тармоқларида фан докторлари тайёрлашда ташвишли аҳвол вужудга келди.

Аспирантура орқали кадрлар тайёрлаш, истеъдодли ёшларни илм-фан соҳасига танлаб олиш иши ҳам кўнгилдагидек эмас.

Фанлар академияси, Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги, Соғлиқни сақлаш министрлиги, Халқ маорифи министрлиги ва Госплан илмий-педагог кадрлар тайёрлаш ишини ўнглаб олиш учун туб чораларни кўришлари зарур. Мамлакатнинг етакчи илмий муассасаларига ҳамда олий ўқув юртларига стажировкага ва аспирантурага юборилаётган кишиларни кескин кўпайтириш лозим. Бунда тавсия этилаётганларнинг сифат хусусиятларига жиддий эътибор бериш, бу ишнинг ҳолати учун шахсий масъулиятни ошириш, тасодифий ва ношуд кишиларнинг илм-фан соҳасига кириб қолишига йўл қўймаслик керак.

Фанлар академиясининг президиуми олимларнинг самарали меҳнат қилиши учун зарур шарт-шароитни яратиш тўғрисида кўпроқ ғамхўрлик қилиши лозим. Ўн биринчи беш йилликда республикада илм-фаннинг моддий базасини янада мустаҳкамлаш, уни энг яхши асбоб-ускуналар ва приборлар билан таъминлаш мўлжалланмоқда. Бу эса ўз навбатида сизлардан капитал қурилиш масалалари билан янада тузукроқ шуғулланишни талаб қилади. Фанлар академияси йил сайин капитал маблағ ўзлаштириш планларини уддаламай келаётганлиги учун ҳам бу ҳақда гапиришга тўғри келяпти. Ўнинчи беш йилликнинг ўзида 6 миллион сўмга яқин маблағ ўзлаштирилмай қолди. Бу аҳволни тезроқ тузатиб олиш зарур.

Ўзини яхши кўрсатган илмий-тадқиқот лабораториялари ва илмий-ишлаб чиқариш бирлашмалари тузишни давом эттириш, муваффақиятли ишлаш учун энг мақбул шароитлар яратилиб қўйган экспериментал ишлаб чиқаришни кўпайтириш керак. Ҳар бир йирик илмий-тадқиқот институтининг ўз тажриба заводи бўлиши лозим.

Меҳнат билан илм-фаннинг иттифоқини мустаҳкамлашда, тадқиқотларнинг самарадорлигини оширишда илмий муассасалар, лойиҳа-конструкторлик ташкилотларидаги партия ташкилотлари муҳим роль ўйнайди. Кейинги йилларда улар сон жиҳатдан ўсди, ташкилий жиҳатдан мустаҳкамланди. Уларнинг вазифаси ва бурчи планлар ва мажбуриятларни бажариш йўлидаги мусобақани янада кенг қулоч ёздиришга кўмаклашишдан, коллективларда аҳиллик билан самарали ишлаш муҳитини янада жонбозлик билан вужудга келтиришдан, белгиланган топшириқлар рўёбга чиқарилиши устидан амалий контроллик ўрнатишдан иборат.

Азиз ўртоқлар!

КПСС XXVI съездининг илм-фан олдига қўйган янги, янада мураккаб вазифалари ривожланган социалистик жамиятнинг олимлар, барча тадқиқотчи коллективларга нисбатан қўядиган талабларини ҳам янада юқори, янги поғонага кўтаради. Совет олимлари ўз халқига, коммунистик жамият қуришдан иборат олижаноб ишга садоқат билан хизмат қилишни ҳамиша ўзларининг муқаддас бурчлари деб билиб келганлар.

Азиз ўртоқлар, пировардида сизларга ва сизлар орқали республиканинг барча олимларига баҳодирона сиҳат-саломатлик, бахт-саодат, аъло кайфият, янгидан-янги ижодий изланишлар тилашга ижозат бергайсизлар, қаҳрамон совет халқининг шон-шуҳрати йўлида, КПСС XXVI съезди тарихий қарорларини амалга ошириш йўлида ажойиб кашфиётлар қилишингизга тилакдошмиз.

* * *

О. С. Содиқов ўз докладида республика Фанлар академияси ва унга қарашли бўлинмаларнинг ўз олдиларига қўйилган вазифаларни бажариш соҳасидаги фаолияти энг муҳим масалаларига тўхталиб ўтди. Ўтган беш йилликда академия олимлари халқ хўжалиги учун муҳим аҳамиятга эга бўлган катта-катта илмий проблемаларни ҳал этишда қатнашдилар. Бутуниттифоқ «Пахта» комплекс программасига алоқадор масалалар, бошқа актуал проблемалар ишлаб чиқилганлиги мана шулар жумласига киради.

Партия XXVI съездида ўзбек олимларининг ғўзанинг янги навларини етиштириш, суғоришнинг тежамли усулларини ишлаб чиқиш, зарарсиз дефолиантларни яратиш, пахта чиқитларидан фойдаланишни анча кенгайтириш, шунингдек дори-дармонларни синтез қилиш соҳасидаги ишлари кўрсатиб ўтилди. Илмий тадқиқот ишларининг сифати ва самарадорлиги анча ошди. Беш йиллик мобайнида илмий тавсияларни жорий этиш туфайли жами 1,6 миллиард сўмлик иқтисодий самара олинди. 1976 йилга нисбатан жорий этилган ишларнинг миқдори 1980 йилда уч ярим баравар кўпайди.

Ўзбекистон олимларининг математика, астрономия, қуёш физикаси соҳасидаги фундаментал тадқиқотлари натижалари мамлакатимизда ва чет элларда яхши маълум. Республика Фанлар академияси бўлинмаларининг СССР, қардош республикалар Фанлар академиялари тадқиқот муассасалари билан алоқалари кенгайди, шу туфайли кўпгина актуал илм-фан ва халқ хўжалик вазифаларини комплекс ҳал этиш имконияти туғилди. Илмий муассасалар, ўқув юртлари ва ишлаб чиқариш коллективлари ўртасидаги алоқанинг янги формаси — ижодий ҳамдўстлик тўғрисидаги шартномалар кенг оммалашди. Ҳозир икки юзтага яқин мана шундай шартнома тузилган. Халқаро илмий алоқалар ҳам мустаҳкамланмоқда. Ўтган беш йилликда республика олимлари Болгария, ГДР, Польша, Монголия, Югославия, Франция, ГФР, Швеция, бошқа мамлакатларнинг илм-фан вакиллари билан биргаликда ўтказилган тадқиқотларда қатнашдилар.

Докладчи илмий бўлинмалар ва умуман Фанлар академиясининг фаолияти ҳамда вазифаларини тавсифлаб, ҳали мавжуд бўлган камчиликларга, ҳал этилмаган масалаларга батафсил тўхталди.

Партиянинг XXVI съезди совет олимларини бундан буёнги ишнинг аниқ плани билан қуроллантирди, деб таъкидлади йиғилишда сўзга чиқиб республика Фанлар академияси Қорақалпоғистон филиалининг раиси, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги С. К. Камолов. У Қорақалпоғистон илмий муассасаларининг съезд қарорларидан келиб чиқадиган вазифаларига тўхталиб, автоном республикани иқтисодий ва социал ривожлантириш перспектив масалаларига доир илмий ечимларнинг актуаллигини алоҳида қайд этиб ўтди. Олимларнинг Орол бўйида интенсив шоликорлик катта зонасини вужудга келтириш, яйлов чорвачилигини ривожлантириш, Орол денгизининг сатҳи ҳамон пасайиб бораётганлигининг салбий оқибатларини камайтириш, Сибирь дарёлари сувининг бир қисмини Қозоғистон ва Ўрта Осиёга буриб юборишга доир лойиҳани тайёрлаш борасидаги ишлар билан боғлиқ изланишлари катта аҳамиятга эгадир. Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси К. Н. Бедринцев ўз нутқида республика ишлаб чиқарувчи кучларини ўрганувчи кенгаш бошқа илмий муассасалар билан биргаликда республика ишлаб чиқарувчи кучларини ривожлантириш ва жойлаштириш, олис истиқболда табиий ва меҳнат ресурсларидан оқилона фойдаланиш йўлларини қидириб топиш, айрим территориал-ишлаб чиқариш комплексларини ташкил қилиш ва ривожлантиришни прогнозлар соҳасида олиб бораётган ишларни таърифлаб, ана шу проблемаларга тўхталиб ўтди.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги М. Н. Набиев ўз нутқида пахтачилик комплексини ривожлантириш, атроф муҳитни муҳофаза қилишда олимларнинг ролини ошириш билан боғлиқ илмий изланишлар самарадорлигини юксалтириш масалаларига бағишлади. Йиғилишда республика Фанлар академиясининг академиги А. М. Музаффаров, Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалиги министри А. А. Уркинбоев, «Электрохимпром» ишлаб чиқариш бирлашмасининг директори В. Қ. Қодиров ҳам илмий тадқиқотларнинг натижаларини ишлаб чиқаришга жорий этишни жадаллаштириш, илм-фан турли соҳалари намояндалари билан амалиётчилар ўртасидаги амалий муloқатларни мустаҳкамлашга боғлиқ масалалар тўғрисида гапирдилар. Ўзбекистон «Кибернетика» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг директори, республика Фанлар академиясининг академиги В. Қ. Қобулов шу илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг фаолияти тўғрисида сўзлаб берди.

Кейинги йилларда Фанлар академияси муассасаларининг республика олий ўқув юртлари билан алоқалари сезиларли равишда мустаҳкамланди, деб таъкидлади ўз нутқида Ўзбекистон ССР Олий ва ўрта махсус таълим министри С. П. Пўлатов. Академия институтлари билан Тошкент, Самарқанд ва Нукус Давлат университетлари, Тошкент политехника институти, Қарши ва Бухоро педагогика институтлари ва бошқа олий ўқув юртлари ўртасида ижодий ҳамкорлик тўғрисидаги шартномалар тузилиб, амалга оширилмоқда. Йиғилишда сўзга чиққан республика фанлар академиясининг академиклари В. И. Попов ва К. А. Зуфаров, Ўрта Осиё газ илмий-тадқиқот институтининг директори У. Д. Маматжонов илм-фан турли соҳаларининг намояндалари ўртасида, академия муассасалари билан тармоқ илмий-тадқиқот институтлари ўртасидаги ижодий алоқаларни ривожлантириш мақсадга мувофиқ ва самарали эканлигига эътиборни жалб қилдилар.

Йиллик йиғилишда ижтимоий фанларга доир тадқиқотларни ривожлантириш, меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашнинг самарали илмий формалари ва методларини ишлаб чиқиш, жамиятимиз ҳаётини, уни ривожлантириш жараёнларини чуқур ва ҳар томонлама ўрганиш актуал вазифа эканлиги таъкидланди. Ўзбекистон ССР Фанлар академияси тарих институтининг директори, республика Фанлар академиясининг мухбир аъзоси М. О. Охунова, сўзга чиққан бошқа кишилар шуни қайд этиб ўтдиларки, партия XXVI съездининг материаллари, КПСС Марказий Комитетининг Ҳисобот доклади ва ўртоқ Л. И. Брежневнинг съезд ёпилиши вақтида сўзлаган нутқи олимларга мустаҳкам методологик асос бериб, воқеаларни таҳлил этиб, баҳо беришга чинакам марксча-ленинча ёндошиш намунасидир. Тадқиқотчилар ўзларининг кундалик фаолиятида ана шунга оғишмай амал қилишлари керак. СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллигига, Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартияси ташкил этилганлигининг 60 йиллигига ҳозирлик кўришга актив қўшилиш — жамиятшуносларнинг бурчидир.

Йиллик йиғилишда қабул қилинган қарорда республика Фанлар академияси бўлинмаларининг ўн биринчи беш йилликдаги катта иш программаси, илмий тадқиқотлар сифати ва самарадорлигини янада ошириш йўллари белгиланди.

Йиғилиш қатнашчилари КПСС Марказий Комитетига, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Л. И. Брежневга баланд руҳ билан табрикнома қабул қилдилар.

Йиллик йиғилиш ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари О. У. Салимов, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари У. Умаров, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари М. Т. Турсунов иштирок этдилар.

* * *

Республика Фанлар академиясининг академиги К. И. Лапкин Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг вице-президенти қилиб сайланди.

(ЎзТАГ).

КОИНОТ ИНСОН ИЗМИДА

1964 йил. Ю. А. Гагарин ва Т. Охуновалар область қурултойи қатнашчилари даврасида.

А. Абалян фотоси.

ОНА ЮРТИ-ИСКАНДАР

БУГУН Бўстонлиқ районидаги Бауман номли 4-ўрта мактабда Ю. А. Гагарин дарси ўтказилади. Космонавтика кунининг 20 йиллигига бағишланиб бўлиб ўтадиган бу тадбирга мактаб педагогик коллективи ҳам, ўқувчилар ҳам жиддий тайёргарлик кўришган. Дарснинг қизиқарли ўтиши кутилмоқда. Чунки, 7-синф пионерлар отряди СССР космонавт учувчиси, икки марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони, искандарлик Владимир Александрович Жонибеков номи билан аталади.

Синф хонасига йирик ҳарфлар билан «Сайёралар, ою-юлдузлар бизлар учун яқиндир бугун», деган сўзлар ёзиб қўйилган. Дарҳақиқат, уларнинг ҳамқишлоғи В. А. Жонибеков икки марта космик фазога парвоз қилиб, ўқувчиларни ана шу сўзларни айтишга ҳақли қилиб қўйди.

— Мактабимизнинг ҳар бир ўқувчиси Жонибековнинг жасоратидан намуна олишга интилаяпти, — дейди директор, тажрибали педагог Т. А. Фенина.

Гарчи, бу мактабда фазо баҳодири ўқимаган бўлса ҳам, пионерлар космонавт билан ёзишмаларни йўлга қўйишган. Махсус альбомда В. А. Жонибековнинг ўқувчилар учун ёзган дастхатлари, мактублари, мактаб пионерлари билан тушган фотосуратлари сақланади.

Ўқувчилар «Афсона ҳақиқатга айланди», деб номланган хона ташкил этдилар. «Салют-6», «Союз-Т-4», «Союз-39» орбитал комплексида белгиланган программани муваффақиятли якунлаган СССР космонавт учувчиси Владимир Жонибеков ва МХР граждани, тадқиқотчи космонавт Жугдэрдэмидийн Гуррагчанинг она-Ер бағрига тушганликлари пионерларни қувонтириб юборди. Улар Москвага, Звёздний шаҳарчасига халқаро экипаж аъзолари номига табрик телеграммаси йўллашди. Унда фақат тўрт ибора ёзилган: «Табриклаймиз, фахрланамиз, қучамиз, ўпамиз!».

— Ҳамқишлоғимиз билан фахрланиш туйғусини посёлкамизда истиқомат қилаётган ҳар бир киши билан суҳбатлашиб билиб олса бўлади, — дейди Искандар посёлка Советининг раиси Тўйлибой Кененбоев. — СССР Олий Совети Президиумининг фармонида жумладан, шундай сўзлар бор: «Совет Иттифоқи Қаҳрамони ўртоқ В. А. Жонибековнинг жасоратини нишонлаш юзасидан қаҳрамоннинг юртида унинг бронза бюсти ўрнатилсин». Қаҳрамоннинг она юрти Искандар. Демак, бронза бюст бизнинг посёлкамизга ўрнатилади.

...Биринчи учрашув 1978 йилнинг 6 февралида бўлиб ўтган эди. «Союз-27» космик кемасида парвозни муваффақиятли якунлаган космонавт В. Жонибеков Тошкентда бўлди. У ўзи туғилиб ўсган қишлоғини бориб кўриш истагини билдирди. Бўстонлиқдаги Чирчиқ ойна заводининг муҳташам клуби ҳар қачонгидан ҳам гавжум эди. Ҳали учрашув бошланмасданоқ космонавтга кекса ҳамшира, пенсионер Вера Сафроновна Еделкина сўз қотди.

— Сен Евдокия Афанасьевнанинг ўғли Володямисан?

— Ҳа, — космонавт мамнун жилмайиб жавоб берди.

— Дусяниңг ўғли! Бирам ўктам, бирам кўркам йигит бўлибди-ки! — Аёллар ўртасида шивир-шивир гап бошланди.

Космонавт оиласини қишлоқдагилар яхши билишади. Шулардан бири Клавдия Федосеевна Мирзараҳимовадир. Клавдия ҳола мана 40 йилдирки, Искандар посёлкасида яшамоқда. Савдо шохобчаларида самарали меҳнат қилди. Энди пенсияда.

— Космонавтнинг онаси билан яқин дугона эдик, — дея хотирлайди у. — Борди-келдимиз бўларди. Уларнинг уйи Шўробсой билан Бозорсойнинг ўрталарида катта йўл ёқасига жойлашганди. Ўрни ҳозир ҳам бор. Оилада уч қиз, икки ўғил бўлиб, Володя уларнинг энг кенжаси эди. Кечагидек эсимда, кенжа ўғил жуда кўҳликкина бола эди. Мовий кўзлари ёниқ, сўзлари бурро-бурро. Володя 6 ёшгача қишлоғимизда тарбия топди. Сўнгра 1948 йилда улар Қибрай томонга кўчиб кетишди...

Бугунги космонавтика кунида Искандарда ҳақиқий байрам. Байрам руҳини ҳамқишлоқлари жасорати билан фахрланиш туйғуси уфуриб турган ҳар бир посёлка аҳолисининг табассумидан, чеҳрасидан янада яққолроқ сезиб олиш мумкин.

Р. ШЕРАЛИЕВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

ТАРАҚҚИЁТНИНГ БУЮК БОСҚИЧИ

Сўнгги йигирма йил ичида космонавтиканинг тезкорлик билан ривожланиб кетиши халқ хўжалигимиз тараққиётида ва сайёралар табиатини ўрганишда янги босқичлар очди.

Еримиз битта. Она-Ернинг гўзал табиати ва ранг-баранг табиий ресурсларидан оқилона фойдаланиш фақат инсон фаолиятига боғлиқ бўлиб қолди. Инсон ернинг ўзида ва ундан ташқарида туриб, ҳар тарафлама кузатиш ўтказмоқда. СССРнинг биринчи космонавт учувчиси Ю. А. Гагарин коинотдан Ерни томоша қилар экан ,беихтиёр унга мафтун бўлиб: «Қандай гўзал!» деган эди.

Ҳақиқатан ҳам гўзал, мафтункор сайёрамиз жуда улуғвор. Аммо унинг бойликлари чексиз эмас. Ҳар бир нарсанинг ҳисоб-китоби бўлганидек, инсоният келажагини назарда тутган ҳолда Еримиз табиий ресурсларини ҳам аниқлаб, белгилаб қўймоқ лозим.

Космосдан олинаётган материаллар мамлакатимиз халқ хўжалигини янада ривожлантиришдаги муаммоларни ечишда жуда қўл келмоқда. «Салют» станцияси ва «Союз» космик кемалари ёрдамида Ер тўғрисида қимматбаҳо космик фотосуратлар олинди. «Метеор» типига кирувчи йўлдошлар автоматик ҳолда радиоканаллар орқали Ерга юбориб турадиган илмий фототасвирлар кўпгина фанларнинг ривожига баркамол ҳисса қўшмоқда.

Ер табиий ресурсларини космик метод билан ўрганиш ва уни муҳофаза этиш сабабли космос табиатшунослиги ёки космос Ер билими соҳаси вужудга келмоқда.

Космосдан суратга олинган фотоматериаллардан фойдаланган ҳолда янги географик кашфиётлар вужудга келди. Тоғларда янги музлиқлар ҳамда Антарктида муз қалқони остида ҳозиргача номаълум бўлиб келган орол ва ярим ороллар топилди.

Космонавтика тарихида энг узоқ — 140 кун давом этган экспедицияда фан ва халқ хўжалиги учун айниқса қимматли маълумотлар тўпланди. вазнсизлик шароитида 50 дан зиёд технологик тажрибалар амалга оширилди.

«Прогресс» юк кемаларида орбитал космик комплексга олиб чиқилган «Сплав» ва «Кристалл» номли космик печлар узлуксиз ишлатилиб, фазода бир неча металл эритмалар олишга эришилди. Тажрибалар мобайнида олинган материалларнинг кўпи орбитал станцияларда меҳмон бўлган экипажларнинг кемаларида Ерга юборилди. Бу намуналар парвоздан кейинги тадқиқотлардан ўтказилгач саноатда ишлатишга тавсия этилди.

Орбитада ҳосил қилинган моддалар асосида Ерда турли хил асбоб-ускуналар ясала бошланди. Ана шу моддалардан тайёрланган телевизорлар киши танасининг турли қисмларидаги яллиғланишни ёки сувларнинг ер сиртига чиқиш жойларини аниқлаб бериши мумкин.

Ҳа, космосда олинган эритмалар турли соҳаларда мўъжизалар яратишга қодир. Уларни Ерда яратиш биринчидан мураккаб бўлса, иккинчидан жуда қимматга тушади. Орбитадаги энг йирик асбоб бўлган телескоп ҳам фазода яратилган ярим ўтказгичлар билан жиҳозланган. Мазкур асбоб юлдузлараро совуқ чанг тўдаларини кузатишга қодир бўлиб қолмай, балки ультрабинафша нур таратувчи юлдузлар каби иссиқ манбаларни ҳам кўра олади.

Куррамизда эса ушбу телескоп ернинг ташқи булутли қобиғини ҳам тадқиқ қила олади. Бу хил ўлчашлардан мақсад атмосферанинг юқори қатламлари шароити билан ер иқлими ва об-ҳавоси ўртасидаги боғлиқликни аниқлашдир. Атмосфера ҳалал бериши туфайли буларни ердан туриб кўриб бўлмайди.

«Салют» станциясида фотографик ва оптик электрон аппаратлар ёрдамида ер сиртини кузатиш ишлари амалга оширилди. Куррамиз тасвири оқ-қора плёнкага туширилди. Ерда эса ана шу плёнка орқали ранг-баранг нурлар ўтказилиб, замин тузилмаларининг нозик хусусиятини ошкор этадиган шартли расмлар тайёрланди.

Космонавтларнинг кузатишлари натижасида Ер юзаси ва атмосферадаги ҳодисалар — чақмоқ, момақалдироқ, кумушсимон булутлар, ёруғлик даражаси, циклон, тайфун, океандаги қуюнларнинг ҳаракатлари тадқиқ этилади.

Хуллас, космик тадқиқотлар коинотни ўзлаштиришгина бўлиб қолмай илм-фанни муҳим янгиликлар билан бойитишда, халқ хўжалиги тараққиётида ҳам ўлкан одимдир.

С. ХЎЖАЕВ,
физика-математика фанлари кандидати, доцент.

М. РАСУЛОВ,
география фанлари кандидати, доцент.

ШАРАФЛИ НОМ БИЛАН

Жаҳонда биринчи космонавт Юрий Гагариннинг номи совхозимизга берилиши боғбон ва соҳибкорларимизни беҳад мамнун қилган эди. Улар фазо қаҳрамонларидан намуна олиб, боғ ва токзорлар қўйнида фидонийлик билан меҳнат қилаяптилар, шарафли номни оқламоқдалар.

Совхозимизда ўнинчи беш йиллик планлари муваффақиятли адо этилди. Ўтган йили коллективимиз ҳосилга кирган 260 гектар майдондаги боғларда 2350 тонна мева етиштириб, эл дастурхонига тортиқ қилдилар. Мева ҳосили У. Алиев, Ж. Эшмуродовлар бошлиқ бригадаларда айниқса мўл бўлди.

Ўн биринчи беш йилликда бу ютуқларни янада мустаҳкамлаш, КПСС XXVI съезди қарорлари асосида қишлоқ хўжалиги самарадорлигини ошириш учун курашаётирмиз. Боғ ва токзорларимизда янги ҳосилга мустаҳкам замин яратилди. Мева дарахтларининг тагларини юмшатилиб, ўғитланди ва суғорилди. Ҳашаротларга қарши дорилар сепилди. Токларни ҳам ўз вақтида очиб, симбағазларга кўтардик. Бу ишларда соҳибкорларимиздан Т. Бўронов, М. Жўраев, Ё. Шамсуддинов ва бошқалар намуна кўрсатишяпти.

Биз Юрий Гагариннинг жасорати Совет космонавтлари томонидан давом эттирилаётганлигидан фахрланамиз.

Ш. ХЎЖАЕВ,
Калинин районидаги Гагарин номли совхоз директори.

ЁШ ФАЗОГИРЛАР

Тошкент шаҳридаги В. И. Ленин номли пионерлар саройида ишлаётган ёш фазогирлар тўгарагида ҳар бир машғулот қизиқарли ўтади. Бу тўгарак республикада биринчи бўлиб, унинг ташкил қилинганига ҳали кўп бўлганича йўқ. Лекин, шунга қарамай ҳозир бу ерда шаҳримизнинг турли мактабларидан 50 дан ортиқ ўқувчи космонавтика ва астрономия сирларини ўрганишяпти.

— Тўгарагимизнинг асосий мақсади ёш космонавтларни тайёрлашдан иборат,— дейди пионерлар саройи астрономия секциясининг бошлиғи М. Нурмуҳамедов,— Маълумки, космосни забт этувчилар барча илмлардан хабардор ва техникани яхши эгаллаган бўлишлари керак. Тўгарагимизда қатнашчиларнинг замонавий космик асбоб-ускуналарни пухта ўрганишлари учун шарт-шароитлар яратилган.

Машғулотлар ўтадиган хоналарда керакли жиҳозларни кўрдик. Астрономия, космонавтика ва бошқа фанларга оид талай адабиётлар йиғилган. Астрономия секциясидаги болалар эса телескоплар орқали кечалари юлдуз туркумларини кузатишлари мумкин.

Ёш фазогирлар тез-тез Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг астрономия институтида бўлиб, олимлар билан учрашиб турадилар. Институтнинг илмий ходимларидан И. Исаков, М. Зокиров, В. Умаров ва Г. Поповлар билан турли мавзуларда суҳбатлар ва савол-жавоблар, ўткир зеҳнлилар мусобақасини уюштиришади.

Қ. КАРИМОВ.

Ҳайдар МУҲАММАД

СОВЕТ—МОНГОЛ КОСМОНАВТЛАРИ ПАРВОЗИГА БАҒИШЛАЙМАН

МАРДЛИК МОНОЛОГИ

(ДОСТОН)

Баҳор.
Гулламоқда мевазор боғлар,
Ҳарир рўмолини ечмоқда тоғлар.
Жилғалар дарёлар сари шошмоқда,
Дарёлар сержўшқин, тўлиб тошмоқда.
«Қилт» этган булут йўқ мовий самода,
Янграйди дилрабо куй радиода.
Кабутар мисоли ўйнар «пўлат қуш»,
Ёш курсант бошқалар йўқотмайин ҳуш.
Ердан устозлари мамнун кузатар,
Радио орқали буйруқ узатар.
Дейишар:
— Бўлади ажойиб лочин
Табассум белгилар улар қувончин.
Курсант ҳам хурсанддир, ўқиши «аъло»,
Реактив самолёт ишлар бехато.
Ўйлар:
«Ойим, ҳозир ёнимда бўлса,
Осмон гумбазида учишим кўрса,
Хурсанд бўлармиди чексиз қувониб,
Тошқин шодлигидан чеҳраси ёниб?
Дермиди:
«Ботиржон, ҳеч янглишмабсан,
Учувчи касбини тўғри танлабсан».

Қалбини чайқатиб ширин хаёллар,
Кетма-кет туғилиб орзу, саволлар,
Баланд нуқтадан тушаётганда чарх
Самолётда бир нарса этиб кетди «қарс».
Ўз-ўзидан аста пасайди мотор,
Ўйнаб-ўйнаб кетди олдида прибор.
Аранг ўнглаб олди у самолётни,
Қўлига олгандек лахча чўғ-ўтни.
Машина курсантга бўй бермай борар,
Бутун вужудини ҳаяжон қамрар.
Буйруқ келди шу дам:
«Йўқотма эс—ҳуш
Самолётни қолдир,
Парашютда туш?».
Курсант жавоб берди:
«Пастда заводлар... шаҳар...
Юзлаб қурбон бўлар у тушса агар.
Ватан—халқ олдида бўлмоқ гуноҳкор,
Урушда сотқиндан нима фарқи бор.
Йўқ!
Сувга тушаман, мен бўлай ҳалок,
Комсомол виждоним қолсин деймак пок».
Шундан сўнг алоқа узилиб қолди,
Қалбида бир оташ аланга олди.
Самолёт кетмоқда учиб ер томон,
Ҳаёт жилвасида ширин келар жон.
Ўйлайди:
— Умримдан қолди минутлар,
Самолёт, ҳа демай қарсиллаб қулар.
Ҳадемай менга йўқ бу ёруғ жаҳон,
Қандайин чидайсиз, азиз онажон,
Отажон юрагингиз эди ёмонроқ,
Ханжардек санчилар хабар борган чоғ.

* * *

Ярадор қуш каби курсант тушмоқда,
Кўз ўнгида ёшлик лип-лип учмоқда.
Ана, ўқувчилик... қувноқ йиллари,
Варрак деб аталган осмон йўллари.
Тунлари имлаган чақноқ юлдузлар,
Самолёт қолдириб кетган оқ излар.
Ботир нигоҳини тинмай тортиши,
Учувчи бўлмоққа ҳавас ортиши.
Ана, онасидан бўлиб хижолат,
Сўраган чоғлари илк бор ижозат.
Онанинг қатъиян рад этишлари...
Ёдга келмоқда бирма-бир бари.
— Ботир, сен дўхтир бўлишинг керак,
Осмонда нима бор, ўйлагин жиндак?
Тоғаларинг ТошМИда домлаю олим,
Улар қаватида эгалла илм.
Ҳар ерда «жиян» деб қўллаб туришар,
Яхши-яхши йўлга йўллаб туришар.
Ҳамиша бағримда яйраб юрасан,
Яхши—ёмон куним сафда турасан.
Жонинг ҳам роҳатда, ишинг покиза,
Учувчи бўлмоқни ўйлама сира
Учувчи осмоннинг бир аравакаши,
«Бухородан юкин Тошкентга таши...».
Хотиржам бир даминг бўлмас туну кун,
Осмонда ўтади бор умринг бутун.
Сен учиб юрарсан парвойи палак,
Мен эса юрарман ўйноқда юрак.
Худо кўрсатмасин тушсангми қулаб,
Суягинг топаман қайдан битталаб?
Кинодай ўтмоқда кўзи ўнгидан,
Яна хаёл келар хаёл сўнгидан.
— Йўқ, бораман! — дея туриб олгани,
Охири беруҳсат кетиб қолгани.
Сўнгра ўкинганини қилгани маълум,
Она учиб келиб йиғлагани хун.
Ўйлар; урди мени она ноласи,
Бугун узилади ҳаёт толаси.
Балки дўхтир бўлсам, юз йил эҳтимол,
Яшармидим сокин, ўстириб соқол?
Йўқ, йўқ!
Мени баланд осмон чорлаган,
Бахтим юлдузлари кўкда порлаган.
Интилдим бахтимга—само бағрига,
Осмон олса нетай қаттиқ қаҳрига.
Лекин оз бўлсада ҳавода учдим,
Учмоқлик завқининг шаробин ичдим.
Қалашиб кетмоқда хаёл ранглари,
Бир-бирин йиқмоқда фикр janglari,
Курсантда бирдан яйраб кетди тан,
Юзиб ўтди омон завод устидан.

* * *

Қайноқ митинг борарди бу дам,
Завод ҳовлисига тўпланиб одам,
Съезд делегатларин олқишлашарди,
Гулдурос қарсакдан завод тошарди.

* * *

— Розиман, энди мен портлаб кетсам ҳам,
Ахир омон қолди минг-минглаб одам.
Ана, дарё оқар ярқираб кунда.
Балки соғ қоларман унга тушганда?
«Ярқ» этди қандайдир умид кўзида,
Ҳаёт нури қалқди ўйчан юзида.
Жилва ўрнин тезда қоплади даҳшат,
Кўзлари бақрайиб, бўб қолди караxт.
Дарёда теплоход келар бемалол,
Бу қандай кўргулик, фожиали ҳол?!
Ичида лиқ тўла жажжи болалар,
Баҳор таътилида ўйнарди улар.
Бахтли ёшлигини куйларди шодон,
Дарё саёҳати бағишларди жон.
Бири сувга ўйчан боқар термулиб,
Бири уфқларга тикилар кулиб.
Бири чайкаларни бўлар қўндирмоқ,
Бири балиқларни тутволса шундоқ.
Улар кўрди: секин самолёт келар,
Ўйлашар:
«Теплоходга ҳозир у қўнар».
Оҳ, унда саёҳат бўлар зўр! Маза!
Кўрмаган дўстларга мақташар роса.
Самолёт синганин улар билмасди,
«Жонсиз» тушаётганини хаёл қилмасди.
Ҳаммаси қувониб чапак чалишди,
Ҳаммаси бир қўшиқ куйлаб қолишди:
«Самолёт, самолёт,
Қанотингни пастлаб ўт.
Қанотинга хат ёзай,
Кремлга ташлаб ўт».
Ботир хушга келиб, тушволиб ўзов,
Шодон болалардан узмайин кўзин,
Самолётни тикка дарёга урди,
Дарё шопирилиб, сутдек кўпирди.
Теплоход сал қолди ағанашига,
Тўлқин келиб урди ичу ташига.
Болалар тарвуздек кетди думалаб,
Додлашар, шалаббо полда ўрмалаб.
Қай бирин бошидан оқар эди қон,
Қай бири дилдираб дерди: — Ойижон!..
«Қўрқманг» деб юпатар вожатийлари,
Ўртага тўпланиб олишди бари.
Шикаст еганларга беришди ёрдам,
Теплоходда ишловчи ҳар битта одам.
Сўнг рўйхат қилишди бор болаларни,
Санаб ҳам чиқишди ҳатто уларни.
Уч юз етти бола экан соғ-омон,
Беш-олти боладан чиққан сағал қон.
Биттасининг қўли синган урилиб,
Учтасининг юзи кетган шилиниб.
Шукурким, рўйхатда ҳамма эди бут,
Хайрият ҳеч кимса бўлмапти нобуд.
Теплоход тўхтади бориб қирғоққа,
Вертолётлар келди ёрдам бермоққа.
Самолёт ҳам чиқди аста юзалаб,
Курсант кабинада ётар лаб тишлаб.
Вертолётдан тезда қайиқ олишди,
Самолёт ёнига сузиб боришди.
Курсант кабинада ётарди ҳушсиз,
Манглайи ёрилган, қон эди ўнг юз.
Бурнига тутишди нашатир спирт,
У кўзин очди-ю яна юмди чирт.
Демак тирик экан, учқун кўзларда,
Қувончлар югурди жиддий юзларга.

* * *

Курсант жасорати ёйилди алга,
Ҳужжатлари бориб етди Кремлга.
Кўксини безади Ленин ордени,
Космонавтга қабул қилишди уни.

(Қисқартириб босилди).

СЎНМАС ХОТИРА

— Парвозга учишни тайёрлашда ва амалга оширишда бевосита турли миллат вакиллари қатнашдилар. Инсоннинг бепоён коинотга учиш тарихини ўрганаётган ва бу парвознинг бехатарлигини таъминлаётган олимлар ва врачлар орасида ўзбек халқининг ажойиб фарзанди, серқуёш Тошкентда туғилиб ўсган тажрибали врач, Улуғ Ватан урушининг қатнашчиси, истеъдодли олим ҳам бор эди, — деган эди биринчи космонавт Юрий Алексеевич Гагарин.

Ю. А. Гагарин бу гапларни айтганда тошкентлик врач, медицина фанлари доктори, профессор Абдуҳалил Ражабович Мансуровни назарда тутган эди.

— Мен Гагарин билан дастлаб 1960 йилнинг июлида Москва атрофидаги сўлим ўрмонзорда яқиндан танишгандим, — хотирлайди Абдуҳалил Ражабович. — У менинг ўзбеклигимни билиб, республикамиз, ҳусусан унинг кишилари ҳақида кетма-кет саволлар берди.

— Ўзбекларнинг меҳмондўстлик довруғини мен ҳам эшитганман. Яқин ўртада Тошкентга албатта бориш ниятим бор, — деди у пировардида.

Гагарин ўзининг тарихий парвозидан сўнг, 1961 йил август ойида чиндан ҳам Ўзбекистонга келди.

— «Восток» космик кемасининг мўъжазгина кабинасида ўзбек пахтасидан тайёрланган буюмлар ҳам бор эди. Жумладан, коинотда қардош Ўзбекистонда етиштирилган пахтадан тўқилган газламадан тикилган ички кийим менинг танамни иситиб турди,— деди у тошкентлик журналистларга.

— Мен врач-рентгенолог сифатида космик сафардан анча илгариёқ кўпгина бўлажак космонавтлар билан ўтказилган турли мураккаб тажрибалар давомида улар билан бир неча бор учрашиш ва суҳбатлашиш шарафига муяссар бўлган эдим, — дея хотирлайди профессор. — Ўшанда Юрий Гагарин катта лейтенант эди. У доимо, ҳатто, мураккаб тажрибалар ўтказилаётган пайтларда ҳам ўзини осойишта тутарди. Гагарин жуда ҳушчақчақ ва очиқ табиатли бўлиб, суҳбат чоғида ёқимли табассум билан суҳбатдоши эътиборини ўзига дарров жалб этарди. Гап орасида ҳазил-мутойиба қиларди. Унинг ажойиб хислатларидан бири камсуқум ва меҳнатсеварлиги эди. Мен Юрий Гагаринни ҳар доим софдил ва шу билан бирга давримизнинг улуғ кишиси сифатида эслайман.

Унинг қийинчиликлардан қўрқмаслигига, иродасининг ниҳоятда мустаҳкамлигига ҳаммамиз тан берар эдик. Космонавтлар мени Алексей деб чақиришар эди. Юрий Алексеевич эса Лёша деб мурожаат қиларди. Кибру-ҳаволик, манманлик унга мутлақо ёт эди. Ниҳоятда илмли ва билимдон, камтарин инсон эди Юра.

Ўзбек олимининг фазо тиббиётига оид илмий тадқиқотлари жаҳон миқёсида юқори баҳоланди. СССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, профессор О. Г. Газенко тошкентлик олимнинг докторлик иши ҳақида шундай деди:

— Абдухалил Мансуров мамлакатимизда биринчи бўлиб фазога учиш пайтида организмда бевосита юз бериши мумкин бўлган ҳолатларни рентгенология воситасида ўрганди. Мазкур ишнинг муҳимлиги Бутуниттифоқ физиология жамиятининг саккизинчи ва ўнинчи съездларида, Парижда бўлиб ўтган халқаро фазо тиббиёти иккинчи симпозиумида, икки марта авиация, фазо тиббиётининг Бутуниттифоқ конференциясида юқори баҳоланди.

Космонавтика оламига маълум ва машҳур бўлган профессор Абдухалил Ражабович ўнлаб илмий монография ва рисолалар муаллифи, Совет—Америка космос медицинаси уюшмасининг аъзосидир.

Бугунги кунда у республика врачлар малакасини ошириш институтида кафедра мудири сифатида шифокор кадрлар маҳоратини ўстиришга катта ҳисса қўшиб келаяпти.

А. НОСИРОВА.

Суратда; космонавтлар Севастьянов ва Егоров ўртоқлар тошкентлик шифокор Мансуров хонадонида. (Тошкент, 1974 йил).

ҲАВО ЧЕГАРАЛАРИНИНГ ИШОНЧЛИ СОҚЧИСИ

12 АПРЕЛЬ — МАМЛАКАТ ҲАВО ҲУЖУМИДАН МУДОФАА ҚЎШИНЛАРИ КУНИ

Ҳар йили 12 апрелда Ҳаво ҳужумидан мудофаа қўшинлари куни анъанавий байрами нишонланади. Бу байрам ўтган урушда ва тинч даврда бу қўшин турларининг ғоят муҳим давлат вазифаларини бажариш соҳасидаги хизматлари эвазига таъсис этилган. Совет осмонининг соқчилари бўлган Ҳаво ҳужумидан мудофаа қўшинлари айни кунларда Ватанимиз осмонини сергаклик билан қўриқлаб турибдилар.

Улар империализм агрессив доиралари, биринчи галда АҚШ ва НАТО, ҳамда хитойлик гегемончилар томонидан кескинлаштирилган халқаро вазиятни ҳисобга олган ҳолда ўз вазифаларини яхши тушунадилар.

Ҳаво ҳужумидан мудофаа қўшинларининг асосий қудратини зенит ракета қўшинлари ташкил этади. Улар осмонда ҳар қандай баландликда ва тезлик билан келаётган нишонни ҳам аниқ мўлжалга олиб, яксон эта оладилар. Ҳаво ҳужумидан мудофаа қилувчи авиация муҳим ўрин тутади. У душманнинг ниятларини пучга чиқариш учун йўлда тутиб қолиб, ҳимояланаётган объектларга яқин келтирмаслик имконига эга. Ҳаво ҳужумидан мудофаа қўшинлари турли-туман радио электрон аппаратлар, автоматлашган бошқарув системалари, тез ҳаракат қиладиган алоқа воситалари билан қуролланган.

Мураккаб техника ва қуроллар ишончли қўллардадир. Совет жангчилари ҳарбий маҳоратни пухта эгаллаш учун бутун куч ва меҳнатларини аямай сарфламоқдалар. Қисмлар, бўлинмаларда жанговар машқлар тўхтовсиз давом этиб, шахсий состав мураккаб техникани ўзлаштирмоқда, интизом ва уюшқоқликни мустаҳкамлаб бормоқда. КПСС XXVI съездида ўртоқ Л. И. Брежнев совет жангчисини бутун дунё олдида ҳар қандай қийинчиликларни енгишга тайёр турган беғараз ва жасур ватанпарвар, интернационалист сифатида таърифлаган эди. Бу таъриф мамлакат Ҳаво ҳужумидан мудофаа қўшинларига ҳам тўла тааллуқлидир.

Бугунги баҳор кунларида пойтахт жамолига қараб тўймайсан, киши. Янги қад кўтараётган бинолар шаҳримиз чиройини янада очиб юборган. Суратда: «Қўйлиқ» массивидаги янги турар-жой бинолари.

А. Абалян фотоси.

ОЛИМЛАР ЛАБОРАТОРИЯЛАРИДА

«МЎМИЁ ҲАПДОРИСИ»

Ўзбекистон медиклари республика фанлар академиясининг олимлари билан ҳамкорликда яратган янги дори ана шундай деб аталади. Мўмиё биринчи марта пухта ўрганилди ва унинг шифобахш хусусияти илмий асосланди. Турли касалликларни даволашда жуда қадим замонлардан бери мўмиёдан фойдаланиб келинмоқда. Мўмиёнинг биологик активлиги, химиявий состави, киши организмига салбий таъсирини ўрганувчи кенг программа бажарилди.

Мўмиёни тадқиқ қилиш Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби профессор О. Ш. Шокировнинг кўп йиллик меҳнати билан бошланди. О. Ш. Шокиров биринчи бўлиб қадимий малҳамни илмий медицинада қўллади, у шарқ ҳакимларининг мўмиёдан фойдаланишдаги уч минг йилдан кўпроқ тажрибасини ўрганди, юзлаб экспериментлар қилиб кўрди. Олим бу шифобахш модда бактерицид хусусиятларга эга эканлигини, биостимулятор сифатида таъсир кўрсатишини биринчи бўлиб исботлади. У суяк синганда даволаш учун мўмиёдан ҳапдори тайёрлади ва синаб кўрди.

О. Ш. Шокиров ишлаётган Ўзбекистон травматология ва ортопедия илмий-тадқиқот институтида қарийб 4000 га яқин оёқ-қўллари синган бемор текшириб кўрилиб, улар мўмиё билан комплекс даволанди. Тажрибаларнинг кўрсатишича, халқ дориси билан даволаш туфайли шикастланган жой ўртача 25 кун ичида тузалди.

Ана шу ишларнинг натижалари мўмиёнинг барча хусусиятларини комплекс ўрганишни талаб қилди. Бу ишларни республика соғлиқни сақлаш министрлиги Ўлка медицинаси илмий-тадқиқот институти мутахассислари раҳбарлигида олимларнинг катта коллективи олиб борди. СССР соғлиқни сақлаш министрлиги фармакология комитети олинган материаллар асосида мўмиёни ҳапдори сифатида клиника синовидан ўтказишга рухсат берди.

(ЎзТАГ).

МАРОСИМЛАРИМИЗ ЗАМОНАМИЗГА МОС БЎЛСИН

МЕҲНАТ АНЪАНАЛАРИ

Анъана бу халқнинг тарихан таркиб топган ва авлоддан авлодга ўтиб юрадиган мукаммал, барқарор урф-одатлари, расм-русмлари, маросимлари ва байрамларидир.

Анъаналарнинг моҳияти, уни вужудга келтирган ижтимоий муносабатлар билан белгиланади. Шунга кўра, улар моҳияти, эътибори билан бир-бирларидан кескин фарқ қиладилар. Улуғ доҳий В. И. Ленин синфий жамият шароитида: «Ҳар бир миллий маданиятда икки миллий маданият бор», деб таъкидлайди. Ўтмишда мана шу миллий маданиятнинг таркибий қисми сифатида бир-биридан кескин фарқ қиладиган икки хил анъаналар мавжуд бўлган. Булардан биринчиси, халқнинг прогрессив, демократик революцион анъаналари бўлса, иккинчиси, ҳукмрон эксплуататорлар манфаатига хизмат қилувчи зарарли анъаналардир.

Ўзбек халқи ҳам ўзининг қадимий бой прогрессив анъаналарига эга бўлиб, улар жамоатчилик фикри билан қўриқланиб келинган. Социализм шароитида бу анъаналар мазмунан бойиб, сифат жиҳатидан юқори босқичга кўтарилди, шу билан бирга янги умумсовет, интернационал анъаналар вужудга келди. Ҳозирги турмушимизга катта фойда келтириши, айниқса уларнинг қимматли тарбиявий таъсирини ҳисобга олиб, прогрессив анъаналарини тўплаш ва ўрганиш муҳим илмий ва амалий аҳамиятга моликдир. Республика партия ташкилотлари бу соҳада кўпгина тадбирларни амалга ошириб келмоқда.

Ўзбекистон олимлари ҳам меҳнат, турмуш, аҳлоқ, таълим-тарбия ва бошқа соҳаларга оид анъаналарни ўрганиш борасида жиддий илмий ишлар олиб бормоқдалар. Олимлар халқимизни ўтмишда меҳнатсеварлик, меҳмондўстлик, катталарга ҳурмат ва бошқа кўпгина қимматли анъаналарга эга эканлигини ўз тадқиқотларида кўрсатиб бермоқдалар. Ишлаб чиқариш воситалари хусусий мулкчиликка асосланган жамиятда ҳукмрон синфлар меҳнатни кулфатга айлантирганлар, меҳнат аҳлини эса хўрлаганлар. Шунга қарамай, меҳнаткаш халқ ҳалол меҳнатни эъзозлаган ва улуғлаган. Шу асосда меҳнатга оид кўпгина халқ анъаналари вужудга келган. Меҳнатни улуғлаш меҳнат кишисига ҳурмат билан қараш, уларга биринчи бўлиб салом бериш, «Хирмонга барака», «Ҳорманг» деган иборалар, «Ҳашар» каби анъаналар вужудга келган.

Эндиликда меҳнатга барча моддий ва маданий бойликларнинг манбаи деб қаралмоқда. Меҳнаткаш халқ эса мана шу бойликларнинг ижодкоридир. Мамлакатимизда меҳнатнинг шон-шараф ва қаҳрамонлик ишига айланганлиги туфайли диннинг меҳнат тўғрисидаги зарарли анъаналари таназзулга учради. Совет ҳокимияти йилларида кўпчилик прогрессив халқ анъаналари жумладан, «ҳашар», «ҳосил байрами» «қовун сайли», «лола сайли» кабилар янада такомиллашиб, янгича мазмун билан бойиди, такомиллашди.

Ўлкани кўкаламзорлаштириш, боғ-роғларга айлантириш халқимизнинг азалий одати. Ушбу анъананинг бир қисми сифатида ҳозирги пайтда республикамизнинг айрим қишлоқларида янги туғилган фарзанд шарафига кўчат ўтқазадилар. Бу кўкаламзорни «янги туғилганлар боғи» деб аташади. Бундан ташқари келин-куёвлар никоҳдан ўтиш вақтида «Никоҳ боғи» ёҳуд «севишганлар ҳиёбони»га кўчат ўтқазиш расм бўлмоқда.

Ўтмишда якка киши бажариши мумкин бўлмаган юмушларни одамлар коллектив бўлиб бажаришган ва бу катта ижтимоий аҳамиятга эга бўлган. Бошқа халқларда бўлгани сингари ўзбек халқида ҳам кишиларнинг бир-бирларига беминнат ёрдам кўрсатиш анъанаси ҳисобланган «ҳашар» шахс ҳаётини коллектив ҳаёти билан узвий боғлайдиган муҳим восита ролини ўйнаган. Дарҳақиқат, ҳашар дастлаб қўни-қўшни, қариндош-уруғнинг уй қуриши, том сувашни, экин экиш, ўриб олишда ёрдамлашишдан бошланиб, кейинчалик маҳалла ва қишлоқ аҳлининг ариқ қазиш, кўприк қуриш, ҳовуз ёки қудуқ тозалаш, йўл чиқариш каби ишларни бажаришгача ўсиб етди.

Совет ҳокимияти йилларида ҳашар диний қобиқдан тозаланди ва янги, социалистик мазмунга эга бўлди. Эндиликда ҳашар совет жамияти манфаатлари йўлида хизмат қила бошлади, республикамизда ҳашар йўли билан катта-катта каналлар, ирригация иншоотлари қуриб битказилмоқда.

Деҳқончилик билан боғлиқ бўлган қадимий анъаналаримиздан «Наврўз», «Ҳосил байрами», «Гул байрами» каби маросимлар ҳам кейинги йилларда анча шаклланди, янги замонавий руҳ билан, янгича ғоялар билан мазмунан баркамол бўлди, халқнинг маънавий бойлигига айлантирилди.

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, совет ҳокимияти йилларида социалистик турмуш тарзини ўзида ифода этувчи кўпгина қимматли янги интернационал анъаналар вужудга келди.

Кейинги пайтларда оммавий тус олаётган «Уч авлод учрашуви», «Менинг касбим — менинг ифтихорим» мавзуидаги кечалар, ишлаб чиқариш илғорлари билан учрашувлар, ёш ошпазлар, токарлар, механизаторлар ва сут соғувчиларнинг конкурслари, «Ишчилар сафига қабул қилиш», «Колхозчилар сафига қабул қилиш», ва «Биринчи маош»га бағишланган тантанали маросимлар меҳнат шон-шараф ва қаҳрамонлик ишига айланган мамлакатимизда ҳар бир кишида ўз касбидан фахрланиш туйғусини тарбиялашга хизмат қилмоқда.

Тошкент трактор йиғув заводида ёшларни меҳнат анъаналари руҳида тарбиялашга алоҳида эътибор берилмоқда. Шогирдлик муддатини ўтаган ёшларга ишчи номининг берилиши ҳеч унутилмас воқеа бўлиб қолмоқда. Шу куни мустақил меҳнатга қадам қўяётган ёш ишчиларга, уларнинг катта меҳнат оиласига қабул қилинганлиги тантанали эълон қилинади. Уларга кўпчилик иштирокида меҳнат дафтарчаси топширилади.

Ёшларни кекса авлоднинг шонли анъаналари руҳида тарбиялашда «Уч авлод учрашуви», «Ишлаб чиқариш илғорлари билан учрашув», «Касбдошлар юбилейи», «Қарияларни пенсияга узатиш» каби маросимлар ҳам муҳим роль ўйнамоқда.

Бироқ ана шу анъаналарнинг баъзилари ҳаётга эндигина йўлланма олмоқда, шунга кўра ҳали уларда меҳнат кишисининг ташвишлари, орзу-ўйлари чуқур ўз аксини топмаган. Биз бу анъаналарнинг мазмунли, тантанали ва жозибали ўтишига, уларни совет кишилари ҳаётидан мустаҳкам ўрин эгаллашларига эришмоғимиз лозим.

Кишиларнинг ижтимоий меҳнатга бўлган муносабати уларнинг онглилик даражасини, ахлоқлилиги ва етуклигини кўрсатадиган мезон бўлганлиги учун совет кишиларини меҳнатга янгича, коммунистик муносабатда бўлиш руҳида тарбиялаш партия олиб бораётган мафкуравий ишда олдинги ўринлардан бирида турибди.

Н. САИДОВ,
фалсафа фанлари кандидати.

ЕР ЮЗИ АҲОЛИСИ

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг маълумотларига қараганда 1980 йилда ер куррасининг аҳолиси 4 миллиард 437 миллион кишини ташкил этган. Бу сўнгги ўттиз йил давомида аҳоли сони 1,9 миллиард киши ортганлигини кўрсатади. Миллатлар ташкилоти экспертларининг ҳисоби бўйича асримиз охирига келиб курраи заминда яшовчи инсонлар сони 6,1 миллиард кишига етади. Орадан яна ўн йил ўтгач 7 миллиард, 2025 йилда эса 8,3 миллиард кишини ташкил этади.

Бу маълумотлар БМТ Бош секретарининг «Жаҳон халқи 1981 йилда» докладида келтирилди. Бундай маълумотлар ҳар икки йилда бир марта эълон қилиниб турилади. Ҳужжатда ҳозирги юз йиллик охирига яқинлашган сари Ер аҳолисининг ўсиш суръатлари тобора камайиб боришини тасдиқловчи белгилар кўпроқ тўплана бориши таъкидланган. Бундан ўн беш йил муқаддам аҳолининг йиллик ўсиши икки процентни ташкил этган бўлса, ҳозир у 1,7 процентга тушиб қолди. Йигирма йилдан кейин эса бу ўсиш бор йўғи 1,5 процентни ташкил этади.

Аҳоли умумий сонининг ортишида ривожланаётган мамлакатлар етакчи роль ўйнамоқда. Ҳозирги вақтда бу ўсишнинг фақатгина ўндан бир қисми ривожланган мамлакатлар — Европа, Шимолий Америка мамлакатлари, Совет Иттифоқи, Япония, Австралия ва Янги Зеландияга тўғри келмоқда. Асримиз охирига келиб уларнинг ҳиссаси етти процентгача камаяди.

Шу тенденция сақланадиган бўлса 2025-йилда жаҳон аҳолисининг 83 проценти ривожланаётган мамлакатларда яшайди, ҳозирги вақтда бу кўрсаткич 74 процентга тенгдир. 2025 йилга келиб Африка аҳолиси уч баравар, Жанубий Осиёда икки баравар, Хитойда эса бир ярим баравар ортиши кутилади.

Бош секретарь докладида ривожланган мамлакатларда туғилишнинг камайиши давом этаётганлиги ҳақидаги маълумотлар ҳам келтирилган. Бу мамлакатларда эллигинчи йилларда ҳар минг киши ҳисобига 22 бола туғилган бўлса, ҳозирги вақтда у ўрта ҳисобда 16 тадан ҳам камайиб кетди.

Ер юзи аҳолиси туғилишнинг умуман камайиши оқибатида «қариб боради». Ривожланган мамлакатларда сўнгги ўн йил ичида 14 ёшгача бўлган болалар 42 процентдан 39 процентгача камайди. Бу мамлакатларда шу ёшгача бўлган болалар жами аҳолининг фақатгина 23 процентини ташкил этмоқда.

Қатор давлатлар, айниқса, ривожланаётган мамлакатлар ҳукуматларини шаҳар аҳолисининг тез суръатлар билан кўпайиб бораётганлиги катта ташвишга солмоқда. Асримизнинг ўрталаридан бошлаб бу мамлакатлардаги шаҳар аҳолиси сони деярли тўрт баравар кўпайиб, бир миллиард кишидан ортди. Асримиз охирида бу рақамнинг яна икки баравар ортиши кутилмоқда. Шундай қилиб, ўша вақтга келиб муҳим демографик босқичдан ўтилади — биринчи марта шаҳарларда қишлоқ районларидагига нисбатан кўпроқ аҳоли яшайдиган бўлади.

ҲАР ТЎҒРИДА

ДУНЁДАГИ ЯГОНА БОЗОР

Бутун ер юзида мавжуд бўлган жами бозорларнинг турини ҳисоблаб чиқиш амри маҳол. Лекин Токиодаги «қўнғизлар бозори» улар орасида ягоналиги ва антиқалиги билан ажралиб туради. Тўғри, бу ерда фақат қўнғизлар билан савдо қилишибгина қолмай, бошқа турдаги мавжудотлар—капалаклар, парвоналар ва ниначиларни ҳам сотишади. «Қўнғизлар бозори»га Япониянинг ҳамма чеккаларидан харидорлар тўпланишади. Чунки ҳаваскор энтомологлар ўзларига зарур экзотик коллекцияларни шу ердан қидириб топадилар. Баъзан бозорга тушган ноёб мавжудотларнинг нархи юз минг йендан ҳам ошиб кетади. Айниқса, янги ўқув йили арафасида бозор энг қизғин паллага киради. Минг-минглаб мактаб ўқувчилари ўзлари каникул пайтида бажариши лозим бўлган ҳашаротлар коллекциясини ёлғиз имконият — «қўнғизлар бозори»дан харид қилиш билан амалга оширадилар.

ЭЗГУ ОРЗУ

Майдонга ҳужумчи сифатида тушиб, ишқибозларнинг жазавали қийқириқлари остида командаси учун ҳаводай зарур голларни дарвозага киритишни орзу қилмайдиган футболчи топилмаса керак. Лекин Марокко профессионал ўйинчилари бундай туйғундан истисно. Уларнинг энг эзгу орзуси — дарвозабон бўлиш. Бу ерда дарвозабонларнинг бунчалик эътибор қозонишининг муҳим бир сабаби бор: улар ҳар қайтарган тўплари учун 50 пенсгача пул олишиб, бир ўйинда ўрта ҳисобда 6 фунт стерлинг ишлашади. Бунча миқдордаги пул ҳужумчиларнинг эса тушига ҳам кирмайди. Уларга рақиблар дарвозасига киритган тўплари учун 75 пенс тўлашган тақдирда ҳам ҳар ўйинда бунинг уддасидан чиқиш ҳаммага насиб бўлавермайди-да ахир.

Редактор Н. НАСИМОВ.

ТЕЛЕВИЗОР ЭКРАНИДА

13—19 АПРЕЛЬ

13 АПРЕЛЬ ДУШАНБА

МТ-«ВОСТОК»

9.00 — «Время. 9.40 — Гимнастика. 10.05 — Телевизион бадиий фильм. 11.15 — Мўъжизасиз мўъжизалар. 12.20 — Концерт. 12.55 ва 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — Меҳнатинг —иқболинг. Кинопрограмма. 16.15 — Гагарин юртида. 17.05 — Концерт. 17.35 — Ҳужжатли фильм. Спорт программаси. 17.45 — Классик кураш бўйича Европа чемпионати. 18.15— Акробатика бўйича халқаро мусобақалар. 18.45 — Сиз яратган боғ. 19.15 — Мультфильм. 19.35 — Беш йиллик ва коллектив. 20.05 — Телевизион спектакль премьераси. 21.30 — Время. 22.05 — Концерт. 23.30 — Дунё воқеалари.

ЎзТВ-I

11.25 — Кўрсатувлар программаси. 11.30 — Географиядан ўқув кўрсатуви. 12.00—Болалар учун концерт. 12.30 — Географиядан ўқув кўрсатуви. 13.00 — Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг совринн учун қиличбозлик бўйича Бутуниттифоқ турнири. 17.55 — Кўрсатувлар программаси. 18.00 — Ўсмирлар учун. 18.30 — Халқ ижодиёти. Чори Бахши Хўжамберди ўғли. 19.00 —«Ёшлик» студияси кўрсатади. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Вокалистлар II республика конкурси ғолибларининг якунловчи концерти. 1-қисм. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Концерт. 21.30— Время. 22.05 —Қўзилатиш кампанияси — масъулиятли давр. 22.25 — Бадиий фильм. 23.50— Бугун оламда нима гап. 00.05— Кўрсатувлар программаси.

Ўз ТВ-II

18.35 — Кўрсатувлар программаси. 18.40 — Болалар учун фильм. 19.00 — Ўқув кўрсатувлари. 20.00 — Янгиликлар. 20.20 — Телевизион ҳужжатли фильм.

14 АПРЕЛЬ СЕШАНБА

МТ-«ВОСТОК»

9.00 — Время. 9.40 — Гимнастика. 10.05 — Ёш спортчиларнинг катта майдони. 10.35— Телевизион спектакль. 11.55 — Концерт. 12.15 ва 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — Кинопрограмма. 15.50 — Ўсмирлар ижоди. 16.35 — Сенинг ленинча кутубхонанг. «Апрель тезислари». 17.05—Телевизион ҳужжатли фильм. 17.35—КПСС XXVI съезди қарорлари — ҳаётга! 17.45 — Бадиий коллективлар концерти. 18.20 — «Менинг азиз Сашам...» 19.15 — Дунё воқеалари. 19.30 — Хоккей бўйича жаҳон ва Европа чемпионати. 21.30 — Время. 22.05 — Дўстларимиз чеҳраси. 23.00 — Дунё воқеалари. 23.15 — Концерт.

ЎзТВ-I

17.55 — Кўрсатувлар программаси. 18.00 — Сўз кетидан сўз келар. 18.20 — Мактаб ўқувчилари учун. 19.00 — Вокалистлар II республика конкурси ғолибларининг якунловчи концерти. 2-қисм. 19.30— Ахборот. 19.45 — Вокалистлар II республика конкурси ғолибларининг якунловчи концерти (давоми). 20.30 — Ахборот. 20.50 — Концерт. 21.30 — Время. 22.05 — КПСС XXVI съезди қарорлари — ҳаётга! 22.20 — Кино оламида.

Ўз ТВ-II

18.35 — Кўрсатувлар программаси. 18.40 — Болалар учун фильм. 18.50 — Эстетика асослари. 19.30 — Қизиқарли математика. 20.00 — Янгиликлар. 20.20 — Сиртдан ўқиётган студентлар учун назарий механика. 21.20 — Телефильм.

15 АПРЕЛЬ ЧОРШАНБА

МТ-«ВОСТОК»

9.00 — Время. 9.40 — Гимнастика. 10.05 — Мультфильм. 10.45 — Бадиий фильм. 12.15— Киносаёҳатчилар клуби. 13.15 ва 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — «Сибирь ва узоқ Шарқ бўйлаб. 16.20 — Қадрдон табиат. 16.40 — Шахмат мактаби. 17.15 — Скрипка ва фортепьяно ижроси учун сонаталар. 18.05 — Горнчилар, қаердасиз! 18.35 — Чин қалбдан раҳмат. Ҳужжатли фильм. 19.05 — Қувноқ нотачалар. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.30 — Инсон ва қонун. 20.05 — Телевизион бадиий фильм. 21.30 — Время. 22.00— Хоккей бўйича жаҳон ва Европа чемпионати. 24.00 — Дунё воқеалари.

ЎзТВ-I

11.25 — Кўрсатувлар программаси. 11.30 — Физикадан ўқув кўрсатуви. 12.00 — Болалар учун. Фонарик. 12.30 — Физикадан ўқув кўрсатуви. 13.00 — Бадиий фильм. 18.15— Кўрсатувлар программаси. 18.20 — Мультфильм. 18.30 — Мактаб ўқувчилари учун. Жонажон ўлка. 19.00 — «Зангори экран» почтаси. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Ўзбекистонда Тожикистон ССР адабиёти ва санъати кунлари олдидан. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Чанг таронапари. 21.20 — Ҳужжатли фильм. 21.30 — Время. 22.00— КПСС XXVI съезди қарорлари ҳаётга. 22.15 — Телевидение экранида биринчи марта. «Жазирама қуёш остида уй». Бадиий фильм. 13.30 — Бугун оламда нима гап. 23.45 —Кўрсатувлар программаси.

Ўз ТВ-II

18.35 — Кўрсатувлар программаси. 18.40 — Телефильм. 19.20 — Эстетика асослари. 20.00 — Янгиликлар. 20.20 — Делегат съезддан қайтиб келди. 20.50 — Сиртдан ўқиётган студентлар учун. Физика.

16 АПРЕЛЬ ПАЙШАНБА

МТ-«ВОСТОК»

9.00 — Время. 9.40 — Гимнастика. 10.05 — «Орлёнок» телестудияси ёш мухбирларининг Совет Иттифоқи Қаҳрамони, СССР космонавт-учувчиси Ю. В. Малишев билан учрашуви. 10.50 — Бадиий фильм. 11.55 — Концерт. 12.20 ва 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — Илмий-оммабоп фильм. 15.50 — Концерт. 16.05 — Мураббий. 16.35 — Телестадион. 17.05 — Ҳужжатли фильм. 17.45 — «Орлёнок». 18.30 — Миллионлар ленинча университети. 19.00 — Расмларда қуёш акси бор. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.40 — КПСС XXVI съезди қарорлари — ҳаётга! 20.05 — Хоккей бўйича жаҳон ва Европа чемпионати. 21.30 — Время. 22.05 — Ижод саҳифалари. 23.15 — Дунё воқеалари. 23.30 — Жаҳон халқларининг ижоди.

ЎзТВ-I

11.25 — Кўрсатувлар программаси. 11.30 — Ўқув кўрсатуви. 12.00 — Адабий композиция. 12.30 — Ўқув кўрсатуви. 13.00 — Фильм-концерт. 13.25 — Бадиий фильм. 18.15— Кўрсатувлар программаси. 18.20 — «Ёшлик». 19.00 — Фан уфқлари. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Ҳужжатли фильм. 20.00 — Фильм-концерт. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Халқ санъати республика кўргазмаси. 21.30 — Время. 22.05 — Турмуш ва маданият. 22.35 — Бадиий фильм. «Ер фарзанди». 00.10 — Кўрсатувлар программаси.

Ўз ТВ-II

18.35 — Кўрсатувлар программаси. 18.40 — Болалар учун фильм. 19.00 — Абитуриентлар учун. 19.40 — Реклама. 20.00 — Янгиликлар. 20.20 — Абитуриентлар учун. 21.20 — Ҳужжатли фильмлар.

17 АПРЕЛЬ ЖУМА

МТ-«ВОСТОК»

9.00 — Время. 9.40 — Гимнастика. 10.05 — «Болаларга ҳайвонлар ҳақида». 10.35 — В. Ивко чалади. 10.55 — «Горнчилар, қаердасиз!». 11.25 — Концерт. 11.50 — «Музей ва кўргазма заллари бўйлаб». 12.20 ва 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — Ҳужжатли фильм. 16.10 — Рус тили. 16.40 — Кинопрограмма. 17.10 — Фильм-концерт. 17.30 — «Москва комсомолининг ишлари». 18.00 — Бадиий фильм. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.30 — Концерт. 19.50 — «Ҳамдўстлик». 20.25— «У ерда, уфқ ортида». Бадиий фильм, 1-серия. 21.30 — Время. 22.05 — «У ерда, уфқ ортида». Бадиий фильм, 2-серия. 23.10 — Дунё воқеалари. 23.25 — Оқшом тароналари.

ЎзТВ-I

11.25 — Кўрсатувлар программаси. 11.30 — Адабиётдан ўқув кўрсатуви. 12.00 — До-ре-ми-фасоль. 12.30 — Адабиётдан ўқув кўрсатуви. 13.00 — Бадиий фильм. 14.35 —«Буни ҳамма билиши ва уддалаши керак». 18.15 — Кўрсатувлар программаси. 18.20 — Мультфильм. 18.30 — «Ёшлик». 19.00 — Концерт. 19.30 — Ахборот. 19.45 — «Оловли касб кишилари». 20.30 — Ахборот. 20.50 — Концерт. 21.30 — Время. 22.05 — «Янги қаҳрамонлар». Телеочерк. 22.20 —Театр учрашувлари. 23.30 — Кўрсатувлар программаси.

Ўз ТВ-II

18.35 — Кўрсатувлар программаси. 18.40 — Болалар учун фильм. 19.00 — Ўқитувчилар учун консультация. 19.30— «Шиоримиз қолоқларсиз ишлаш». 20.00 — Янгиликлар. 20.20 — Математика. 21.20 — Ҳужжатли фильмлар.

18 АПРЕЛЬ ШАНБА

БУТУНИТТИФОҚ КОММУНИСТИК ШАНБАЛИК

МТ-«ВОСТОК»

9.00 — Время. 9.40 — «Ота-оналар, Сизлар учун». 10.10 — «У ерда, уфқ ортида». Бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар. 12.20 — Ҳаракат хавфсизлиги учун. 12.50 — Хоккей бўйича жаҳон ва Европа чемпионати. 13.25— Қуёш ҳазинаси. 14.25—«Спортлото». 14.35 — Сиёсий шарҳловчи В. П. Бекетов суҳбати. 15.05 — Дунё воқеалари. 15.20 — Шанбалик кундалиги. 15.35 — Ҳайвонот оламида. 16.35— Халқаро мавзуларда суҳбат. 17.20 — Концерт. 19.30 —Хоккей бўйича жаҳон чемпионати. 20.20 — Экранда — кинокомедия. 21.30 — Время. 22.15 — Хоккей бўйича жаҳон ва Европа чемпионати. 00.15 — Янгиликлар.

ЎзТВ-I

9.55 — Кўрсатувлар программаси. 10.00 — Янгиликлар. 10.10 — «Дўстлик тароналари». 10.40 — Ҳужжатли фильмлар. 11.35 — Бугун Ленинча коммунистик шанбалик куни. 11.55 — Кинoредакция почтасидан. 12.40 — Концерт. 13.30 —Шахмат мактаби. 14.00—«Мультипанорама. 14.35 — «Ёшлик». 15.35 — Шанбалик кундалиги. 18.15 — Кўрсатувлар программаси. 18.20 — Мультфильм. 18.30 — Концерт. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Телевизион миниатюралар театри. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Концерт. 21.30 — Время. 22.15 — «Олий мақсад сари». Бадиий фильм. 1-серия. 23.25 — Мамлакат кучли теннисчиларининг турнири. 23.55 — Кўрсатувлар программаси.

ТОЖИКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ

19 АПРЕЛЬ ЯКШАНБА

СОВЕТ ФАНИ КУНИ

МТ-«ВОСТОК»

9.00 — Время. 9.50 — Концерт. 10.15 — Будильник. 10.45 — «Совет Иттифоқига хизмат қиламан!». 11.45 —«Здоровье». 12.30 — «Тонгги почта». 13.00 — Совет Иттифоқи чет эллик меҳмонлар нигоҳи билан. 13.15 — Қишлоқ янгиликлари. 14.15 —Музикали киоск. 14.45 — «Сиз бунга қодирсиз». 15.30— «Кураш қўшиқлари». 16.00 — Фильм-спектакль. 17.25 — «Бугун — Совет фани». 18.20 — Музикали программа. 19.00 — Халқаро панорама. 19.45 — Цирк майдонида. 20.30 — Киносаёҳатчилар клуби. 21.30 — Время. 22.05 — Концерт. 22.25 — Хоккей бўйича жаҳон ва Европа чемпионати. 24.00 — Янгиликлар.

ЎзТВ-I

9.55 — Кўрсатувлар программаси. 10.00 — Янгиликлар. 10.10 — Фильм-концерт. 10.50 — «Светофор». 11.50 — Мультфильм. 12.00 — «Қувноқ стартлар». 13.00 — Телевизион новеллалар театри. 13.45 — «Ўзбекистон спорти». 14.20 — Бадиий фильм. 16.00 — Реклама. 17.50 — Кўрсатувлар программаси. 17.55 — «Юлдузча». 18.25 — Музикали кўрсатув. 19.30 — Ахборот. 19.45 —«Ўзбекистон куйлагай». 20.30 — Ахборот. 20.50 — «Ўзбекистон куйлагай». 21.30 — Время. 22.05 — КПСС XXVI съезди қарорлари ҳаётга! 22.25 — «Олий мақсад сари». Бадиий фильм, 2-серия.

ҚИРҒИЗИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ

БИЗНИНГ АДРЕС: 700000, Тошкент—П, ЛЕНИН кўчаси, 41.

Телефонлар: редактор ўринбосари—335885, 325747, 337916, 325748; масъул секретарь — 334808, 325353; секретариат — 325750. БЎЛИМЛАР: оммавий ишлар ва хатлар — 334048; партия турмуши — 325778; пропаганда — 325645, саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 325749; қишлоқ хўжалиги—325647; адабиёт ва санъат — 325757; совет қурилиши — 325645; ахборот, спорт ва ҳарбий ватанпарварлик— 325733; фан, маданият ва олий ўқув юртлари — 325553; фотомухбир—325894.

Р. 01920. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64683. В. 1581.